

Program
hospodárskeho a sociálneho
rozvoja
obce
Vítkovce

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce

Vypracovali:

Ing. Marián Jančura, CSc.

Ing. Eva Malecová

s použitím podkladov a údajov poskytnutých obcou

Vítkovce 2007

Vítkovce

Okres: Spišská Nová Ves

VÚC: Košický samosprávny kraj

Vítkovce 100
053 63 Spišský Hrušov

Telefón/Fax: 053/4492129
E-mail: obecvitkovce@mail.t-com.sk

Starosta:

Jozef Olejník

Obecné zastupiteľstvo:

Jozef Pavlík

Ambróz Olejník

Stanislav Salaj

Erik Mihálik

Peter Dirda

Vojtech Dirda

Ján Holub

OBSAH

1	ÚVOD	1
2	SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ VÝCHODISKÁ	7
2.1	Sociálno-ekonomická analýza a analýza realizovaných opatrení	7
2.1.1	Obec Vítkovce v širších regionálnych súvislostiach	7
2.1.2	Základné geografické údaje, historický vývoj osídlenia, prírodný potenciál	7
2.1.3	Štruktúra obyvateľstva a miera jeho ekonomickej aktivity	11
2.1.4	Trh práce, zamestnanosť a sociálna situácia obyvateľstva	12
2.1.5	Školstvo, vzdelanostná štruktúra obyvateľov	13
2.1.6	Zdravotné a sociálne služby	13
2.1.7	Bytová a iná výstavba	13
2.1.8	Štruktúra podnikateľských subjektov	14
2.1.9	Poľnohospodárstvo	14
2.1.10	Lesné hospodárstvo	15
2.1.11	Rozvoj vidieka	15
2.1.12	Životné prostredie a environmentálna infraštruktúra	16
2.1.13	Dopravná a technická vybavenosť obce	17
2.1.14	Energetické siete	18
2.1.15	Telekomunikačná a informačná infraštruktúra	18
2.1.16	Tretí sektor	19
2.2	SWOT analýza	20
2.2.1	Analýza vnútorného prostredia obce	20
2.2.2	Analýza vonkajšieho prostredia obce	23
2.3	Kľúčové dispardity a hlavné faktory rozvoja	24
3	ROZVOJOVÁ STRATÉGIA	26
3.1	Východiskové strategické dokumenty	26
3.2	Ciele a priority	26
3.3	Opatrenia a aktivity	27

3.3.1	Infraštruktúra obce	27
3.3.2	Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch	28
3.3.3	Životné prostredie	30
3.3.4	Poľnohospodárstvo a lesníctvo	30
3.3.5	Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce	31
3.4	Opis rozvojovej stratégie	33
4	FINANČNÝ PLÁN	34
5	ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE	35
5.1	Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	35
5.2	Monitorovanie a hodnotenie	37
5.3	Harmonogram realizácie	38
6	ZÁVER	39

1 ÚVOD

Poslanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

S presunom kompetencií na obce získala obecná samospráva vo Vítkovciach nové povinnosti, ale aj príležitosti, ako nakladať so svojím majetkom, ako poskytovať služby svojim občanom, ako rozhodovať. Zvládnutie tejto náročnej problematiky si vyžaduje realizovanie stratégií plánovania. Základom týchto stratégií je ***Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce***, ktorý predstavuje otvorenú flexibilnú koncepciu schopnú reagovať na aktuálne zmeny východiskových podmienok. Preto bude podľa potreby dopĺňaný o ďalšie dokumenty, ktoré budú programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja dávať aktuálnu hodnotu. Komplexná stratégia postavená na základe kvalitného programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, neskôr rozšírená o ďalšie dokumenty, sa tak stane cenným nástrojom komunikácie obce s občanmi, investormi, odbornou verejnosťou, štátnymi inštitúciami či záujmovými skupinami. V neposlednom rade takáto stratégia bude tvoriť dobrý základ pre čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce (ďalej aj Program rozvoja) je strednodobým programovým dokumentom pre programové obdobie 2007 – 2013. Jeho cieľom je riešiť súčasné závažné ekonomické a sociálne problémy obce – s efektívnym využitím všetkých zložiek miestneho ekonomického, prírodného i demografického potenciálu. Je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni, preto programové obdobie, na ktoré je definovaný, je chápané ako výhoda nadväznosti na rovnako časovo ohraničené súčasne prebiehajúce programové obdobie čerpania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. *Program rozvoja* je nositeľom rozvojovej politiky obce, ktorá v podobe tohto dokumentu získava nástroj na aktívne riadenie svojho rozvoja.

Program rozvoja je vypracovaný v zmysle uplatnenia princípu programovania, subsidiarity a partnerstva a v nadväznosti na § 10 Zákona č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších zmien podľa Zákona č. 351/2004 Z. z. obsahuje:

- a) analýzu hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja, environmentálneho rozvoja, a rozvoja kultúry obce, hlavné smery jej vývoja a stanovenie cieľov a prvoradých potrieb,
- b) úlohy a prvoradé potreby v rozvoji technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach podpory regionálneho rozvoja,
- c) návrh finančného a administratívneho zabezpečenia,
- d) návrh inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia na realizáciu programu.

Uvedený Zákon č. 351/2004 Z. z. zaraďuje program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce medzi 10 základných programových dokumentov podpory regionálneho rozvoja (spolu s národným plánom, Rámcom podpory Spoločenstva, operačným programom, regionálnym operačným programom, sektorovým operačným programom, jednotným programovým dokumentom, strategickým programovým dokumentom pre Kohézny fond, programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a programom Iniciatívy Európskych spoločenstiev). Na základe týchto programových dokumentov sa realizuje podpora regionálneho rozvoja zo zdrojov EÚ. Vypracovaním programu rozvoja obec splní jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie – princíp programovania. Súčasne tak splní podmienku pre získanie finančnej podpory na realizáciu projektov zo štrukturálnych fondov, keďže obec musí preukázať súlad zamýšľaného projektu s regionálnymi stratégiami i miestnou stratégiou, ktorú reprezentuje program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

Program rozvoja stanovený na roky 2007 – 2013 je súčasťou procesu strategického plánovania, ktorý predstavuje súbor nadväzujúcich činností riadených tak, aby viedli k naplneniu vopred stanovených a hierarchicky usporiadaných cieľov. Reprezentuje systematický prístup ku konkrétnej predstave o budúcnosti, ktorú napĺňa séria krokov zohľadňujúcich reálny stav prostredia, dané súvislosti a trendy vývoja. Dlhší plánovací horizont by znamenal veľkú mieru neistoty a rizika, ktoré nemožno vopred predvídať s dostatočnou presnosťou. Aby bol program rozvoja skutočne živým dokumentom, musí byť permanentne aktualizovaný. Práve preto je v *Programе hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vitkovce* uvedená potreba jeho dopĺňania o ďalšie – aktualizčné – dokumenty, ktoré sú v danom *Programе rozvoja* konkretizované **návrhmi doplnkov**.

Z právneho hľadiska je Program rozvoja dokumentom koordinačným, ktorý nemá charakter všeobecne záväzného predpisu. Zámery obsiahnuté v tomto dokumente sú záväzné len pre obstarávateľa – aj to len v rovine morálneho a politického záväzku, daného schválením dokumentu v obecnom zastupiteľstve. Ostatné fyzické a právnické osoby sú programom viazané len do tej miery, s ktorou sami vyslovili súhlas.

Program rozvoja schvaľuje obecné zastupiteľstvo, rovnako aj prípadné zmeny a doplnky tohto dokumentu.

Poslaním *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vitkovce* je navrhnuť systematickú a funkčnú trvalú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obce pri využití vnútorných finančných zdrojov a podporných prostriedkov, najmä prostriedkov z fondov Európskej únie. **Jeho štruktúra sa zakladá na vykonanej analýze súčasného stavu, formulácii cieľov a priorít, návrhu opatrení a aktivít a tvorbe stratégie ďalšieho rozvoja obce.**

Metodika tvorby dokumentu a organizácia pracovných postupov

Metodika

Obsah tohto dokumentu, vrátane metodického postupu jeho tvorby, je v súlade s odporúčaniami Metodической príručky pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, vydanéj Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR v marci 2004. Takto je zabezpečená požiadavka konzistentnosti metodiky spracovania programových dokumentov podpory regionálneho rozvoja. Postup tvorby *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce* je vyjadrený formou krokov, z ktorých každý predstavuje určitú aktivitu. Podľa uvedenej príručky je upravená aj použitá terminológia. Kvôli zachovaniu vzájomného prepojenia myšlienok obsiahnutých v tomto dokumente spracovatelia odporúčajú pri všetkých jeho aktualizáciách rovnaký postup.

Organizácia pracovných postupov

V procese tvorby programu bol aplikovaný spôsob predstavujúci kombináciu externého a interného prístupu, ktorý spája profesionalizmus a miestne znalosti. **Externú zložku** pracovného tímu tvorili spracovatelia (zhotovitelia) dokumentu a nimi kontaktovaní odborníci, **internú zložku** predstavovala obec a miestne authority, ktoré dokázali najlepšie definovať problémy, potreby a rozvojový potenciál obce. Spôsob spracovania umožnil všetkým zainteresovaným partnerom vysokú mieru spoluúčasti na vypracovaní programového dokumentu zahrnujúceho potreby i riešenia, ktorého úlohou je v plnej miere slúžiť občanom.

Postupnosť krokov (aktivít) tvorby dokumentu a príspeviek internej/externej (int/ext) zložky pracovného tímu pri ich realizácii

1. Zhodnotenie rozvojovej stratégie obce (int)
2. Vypracovanie sociálno-ekonomickej analýzy obce a analýzy realizovaných opatrení (int, ext)
3. Vypracovanie SWOT analýzy (ext)
4. Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja (ext)
5. Definovanie stratégie formou cieľov a priorít (int)
6. Vymedzenie opatrení a aktivít (int, ext)
7. Definovanie merateľných ukazovateľov a opis rozvojovej stratégie (ext)
8. Zostavenie finančného plánu (ext)
9. Stanovenie priorít a opatrení pre podporu zo zdrojov EÚ (ext)
10. Výber relevantných projektov (int, ext)
11. Vypracovanie modelu inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie (int, ext)
12. Kompletizácia *Programu rozvoja* (ext)
13. Schvaľovanie a publikovanie *Programu rozvoja* (int)

Štruktúrovanie *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce* korešponduje s tromi základnými pracovnými fázami zahŕňajúcimi predchádzajúce kroky: analytická fáza, fáza rozvojovej stratégie a plánovania a implementačná fáza, na základe ktorých je možno dokument rozdeliť na tri časti: časť analytická, časť rozvojovej stratégie a časť implementačná.

Prvá, **analytická časť** dokumentu, má charakter profilu obce so základnými geografickými údajmi a hlavnými sociálno-ekonomickými, prírodnými a technickými charakteristikami. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu, ktorá v rámci silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození umožňuje načrtnúť súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti. Všetky analýzy boli vykonané s použitím podkladov a údajov poskytnutých obcou a využité boli aj existujúce koncepčné materiály. Ďalšie informácie boli získané formou prieskumov v teréne a rozhovormi s predstaviteľmi obce a miestnymi autoritami. Informácie pre analýzy regionálneho kontextu boli čerpané z rozvojových dokumentov regionálnej úrovne. Okrem týchto analýz bolo treba venovať pozornosť aj analýzam externého prostredia, s cieľom identifikovať konkurenčné aktivity v regióne i možnosti ďalšej spolupráce s okolitými obcami. Informácie získané počas **analytickej fázy** predstavujú prehľad vnútorných zdrojov obce a ich úlohou je poskytnúť odpoveď na otázku, „kde sa obec v súčasnosti nachádza“.

Druhá časť dokumentu sa orientuje na definovanie **rozvojovej stratégie**. **Fáza rozvojovej stratégie** prebiehala sčasti súbežne s analytickou fázou. Rozvojová stratégia predstavuje strategickú víziu, podrobnejšie definovanú sústavou cieľov a priorít (ktoré sa vynášali postupne počas analytickej fázy alebo vyplynuli po jej ukončení) a navrhovaných opatrení a aktivít. Jednotlivé ciele majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele sa zameriavajú na riešenie súčasného nepriaznivého stavu v jednotlivých oblastiach a s nimi súvisiace opatrenia majú zabrániť prehlbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sa zameriavajú na aktivizáciu vnútorných zdrojov obce a na podporu ich dlhodobého rozvoja. V poslednej časti tejto fázy boli súhrnne na celé programové obdobie špecifikované niektoré konkrétne návrhy projektov, ktoré by mali viesť k naplneniu stratégie. To znamená, že ak predmetom stanovenia rozvojovej stratégie bola odpoveď na otázku „kde chceme byť?“, tak návrhy projektov majú dať odpoveď, „ako sa tam dostaneme“. V samostatnej kapitole je riešený finančný rámec *Programu rozvoja*.

Fáza implementácie pozostávala z návrhu zabezpečenia realizácie *Programu rozvoja* a z návrhu časového harmonogramu realizácie. **Implementačná časť** sa venuje aj funkcii monitorovania.

Aby obec Vítkovce efektívne využila svoj *Program rozvoja* ako strednodobú rozvojovú stratégiu, ktorá spĺňa kritériá integrovaného plánovacieho dokumentu (preto sa používa označenie 'program', a nie 'plán'), musí definovať aj taktické postupy. Preto

spracovatelia v závere tohto dokumentu odporúčajú každoročné dopĺňanie programu o aktuálny detailný pracovný postup.

Program rozvoja má hierarchickú štruktúru, ktorá smeruje od všeobecného ku konkrétnemu, od celkového k špecifickému. Hierarchia začína globálnym cieľom a pokračuje strategickými cieľmi rozdelenými do prioritných oblastí a uzatvára ju sústava opatrení a aktivít potrebných na realizáciu cieľov.

Východiskové dokumenty a zdroje informácií

Pri spracovaní *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce* sa prihliadalo na to, aby ciele, priority a opatrenia stanovené v tomto dokumente boli v súlade s nadradenými dokumentami podpory regionálneho rozvoja na regionálnej i národnej úrovni. Na regionálnej úrovni je to Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja a Rozvojový plán Slovensko – Východ, na národnej úrovni sú to operačné programy a strategické priority definované v materiáli „Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013.

Vstupné informácie pre spracovanie analýz

- Prognostické údaje podporujúce vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja a obce. MVRR, 2003.
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001. Štatistický úrad SR, 2002.
- Vlastivedný Slovník obcí na Slovensku I. Veda, 1976.

Metodické podklady

- Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, 2004.
- Mc Sweeney, E. Obecné strategické plánovanie, miestny ekonomický rozvoj a facilitovanie procesu. Kanadský urbanistický inštitút, 2001.
- Miestna Agenda 21 na Slovensku. Metodická príručka. Bratislava: REC, 2003.
- Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Enterplan, 2002.
- Zamkovský, J. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja – význam, štruktúra a základné metodické tézy. Banská Bystrica: CEPA, 2004.
- Janečková, L. – Vašítková, M. Marketing měst a obcí. Praha: Grada, 1999.

Obec Vítkovce je súčasťou Košického kraja, ktorý je prioritným regiónom na základe uznesenia vlády SR č. 923/1999. Takéto zaradenie vyplýva z trvalo nepriaznivého ekonomického stavu, zapríčineného:

- nízkou úrovňou hrubého domáceho produktu, ktorý v prepočet na jedného obyvateľa zaostáva za priemerom v Slovenskej republike,
- vysokou mierou nezamestnanosti,
- výraznou disproporciou ekonomického rozvoja v jednotlivých oblastiach regiónu,
- výrazným zaostávaním technickej infraštruktúry.

Zoznam použitých skratiek

EÚ – Európska únia

FSR – Fond sociálneho rozvoja

MVRR – Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja

NFP – nenávratný finančný príspevok

NPR – Národná prírodná rezervácia

NSRR – Národný strategický referenčný rámec

VÚC – Vyšší územný celok

2 SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ VÝCHODISKÁ

2.1 Sociálno-ekonomická analýza a analýza realizovaných opatrení

2.1.1 Obec Vítkovce v širších regionálnych súvislostiach

Spišská obec Vítkovce sa nachádza v geografickej subprovincii Západné Karpaty, vo Fatransko-tatranskej oblasti, v celku III 3 B-19 Hornádska kotlina.

Obec leží v centrálnej oblasti regiónu Spiš, v južnej časti Hornádskej kotliny, pri sútoku potoka Ladisa a rieky Hornád. Katastrálne územie obce Vítkovce (číslo katastrálneho územia 869 759) o celkovej rozlohe 5,2 km² susedí s katastrami obcí Chrást nad Hornádom, Spišský Hrušov, Olcnava a Poráč a patrí do okresu Spišská Nová Ves a Košického kraja.

2.1.2 Základné geografické údaje, historický vývoj osídlenia, prírodný potenciál

Severnejšie časti katastra obce sú porastené lesom. Južnú, oveľa členitejšiu časť územia (najvyššia nadmorská výška až 756 m), buduje mohutná kryha triasových vápencovo-dolomitových hornín, zbrázdená erozívnymi dolinami približne severojužného smeru, nazývaná Galmus. Ide o zalesnené územie, ktorého prednosťou je množstvo prírodných zaujímavostí a zachovaná príroda. Samotná, pomerne malá obec Vítkovce, leží na brehu rieky Hornád, v mierne zvlnenom teréne tvorenom dvoma terciárnymi paleogénnymi (eocénnymi) litofáciami: bazálnou, budovanou zlepenkami a pieskovecami a nadložnou ílovcovou litofáciou. Reliéf je tu mierne pahorkovitý, s nadmorskou výškou okolo 400 m n. m. (stred obce je vo výške 406 m n. m.), nezalesnený alebo zalesnený, tvorený poľnohospodárskou pôdou a pastvinami.

Vítkovce majú svoju prehistóriu, keď poloha Tureň-Vlčí dol bola osídlená už v dobe bronzovej (1900 až 700 rokov pred n. l.). Išlo o opevnené sídlo strategického významu, chránené z jednej strany strmými skalami od Hornádu a zo strany zvaného Vlčí dol masívnym valom, pod ktorým sa v teréne rysuje ešte jeden pás opevnenia. Archeológmi objavené spálené časti drevenej konštrukcie valu svedčia o zániku opevnenia pri veľkom požiari. Neskôr bola osada niekoľkokrát obnovená. Po obydliach pravekých ľudí boli objavené archeologické nálezy, na základe ktorých je možno tvrdiť, že osadu tvorili chaty s drevenou konštrukciou stien vyplnených mazanicou. Chaty boli väčšinou zadnou stenou pristavané k valovému opevneniu. Našli sa tu hlinené pece, množstvo keramiky a pracovných nástrojov ako kamenných klinov, kostených šidiel, dlát, praslenov, tkáčskych závaží a podobne. Črepy nádob umožňujú datovať nálezy do mladšej a neskorej doby bronzovej a patrili ľudu pilinskej,

lužickej, gávskej a kyjatickej kultúry. Sporadicky sa vyskytujúca kanelovaná keramika svedčí o ešte staršom osídlení z neskorej doby kamennej (eneolitu – 2900 až 1900 rokov pred n. l.). Do tohto obdobia patrí aj nález kultovej hlinenej nádoby na nôžke (z čias asi 2500 rokov pred n. l.). Vyskytli sa tu aj mladšie nálezy z doby železnej (700 – 300 rokov pred n. l.), napríklad krásna bronzová spona. Najvýznamnejším bol však nález torza kovoliateckých pecí na bronz, kamenných foriem (kadlubov) na odlievanie sekier a šperkov, ihlíc, spôn a drôtov, ako aj trubičiek z mechoh na vháňanie vzduchu do pecí pri spracovaní kovu. Osada teda mala kovoliateckú dielňu už pred približne 3000 rokmi.

Aj mimo opevnenej osady objavili archeológovia stopy po osídlení (lokality Vlčí dol, Nad Vlčím dolom a Rovnice). Nájdený bol kamenný žarnov na mletie obilia, dvojkónická nádobka, črepy a kusy bronzu v nechránenej osade ľudu pilínskej kultúry. Predpokladajú sa ďalšie nálezy v lesnom poraste nad Vlčím dolom, ako aj staršie opevnené sídlisko na kopci Vítkovská hura.

V lokalite Tureň sa našli nálezy zo slovanských čias (8. – 9. storočie). Aj keď archeologické vykopávky na terajšom území obce zatiaľ nepotvrdili výskyt sídliska zo slovanských čias, predpokladá sa, že sídlisko bude nájdené v polohe východne od vítkovského kostola, lebo takéto situovanie je pre veľkomoravské osady typické. O pôvodnom slovanskom obyvateľstve svedčia aj pôvodné mená prítokov Hornádu, názvy kopcov či chotárných častí (Tureň, Za jarkom, Za Pavla, Za Olejníka, Žľaby).

Stredoveká obec vznikla donáciou voľného a nehuťného lesa („*silvam vacuum et indensam*“) kráľom Belom IV. Prosimírovmu (Prosemerovmu) synovi Vítkovi a jeho potomkom dňa 7. 6. 1235. V listine uvádzané hranice darovaného územia sú temer totožné so súčasným katastrom obce Vítkovce. Prvá písomná zmienka s pomenovaním obce pochádza z roku 1279 a uvádza názov obce Vytka, v roku 1282 ako Wythek.

V roku 1298 sa obec spomína v súvislosti so stavbou kostola. Ďalšie zmienky o obci v listinných dokladoch sú z rokov 1341 (spomína sa farár Ján z Vítkoviec – „*Johannes rector ecclesiae de Vithkfalva*“), 1343 (ako Wytkfolua), 1412 (Wittkendorf) a 1773 (Witkovcze).

V neskorom stredoveku a novoveku prešli Vítkovce zložitým vývojom, keď ich vlastnili viacerí zemepáni (napr. Smrečanskí), potom Spišská kapitula (vlastníctvo získala na základe testamentu Krištofa Smrečanského, potvrdeného listinou kráľa Ľudovíta II. z 3. 12. 1524).

V období stredoveku sa obec živila poľnohospodárstvom, prípadne uhliarstvom, rybolovom (v Hornáde a potokoch, ale aj v rybníkoch – v kúpnej listine so Smrečanskými sa uvádza pojem „*piscinis*“). Poddaní žili v obci na čele s richtárom vybraným so súhlasom zemepána. Pestovali obilniny a zeleninu, ale tiež strukoviny a chovali kravy, ošípané, ovce a kozy. Povinní boli odvádzať dane štátu, zemepánovi (pozemkovú daň – census) a cirkvi

(desiatok z obilia a zvierat). Pánovi odvádzali tiež naturálie (desiatok z úrody) a vykonávali preňho robotu. Známe boli tiež vítkovské mlyny a vítkovskí mlynári.

V dobách vojen s Turkami a stavovských povstaní uhorskej šľachty proti Habsburgovcom si Vítkovce ako majetok Spišskej kapituly vytrpeli mnoho príkoria počas pobytov povstaleckých vojsk na Spiši. V dôsledku biedy a epidémií sa počet obyvateľov stále znižoval, o čom svedčí počet domov: v roku 1598 – 13, 1602 – 9, 1605 – 7, 1635 – 12, 1711 – 11. V roku 1710 obec postihol mor. V roku 1715 žili sedliacke rodiny iba v 4 domoch a 2 domy boli želiarske.

Demografický vývoj v ďalšom období bol nasledujúci: 1712 – 82 obyvateľov, 1731 – 37, 1754 – 89, 1787 – 114. V roku 1767 mala obec Vítkovce 15 domov a 114 obyvateľov, v roku 1828 19 domov a 140 obyvateľov, v roku 1919 36 domov a 184 obyvateľov. Neskôr počet obyvateľov stúpал: v roku 1869 – 195, 1880 – 168, 1900 – 184, 1910 – 182, 1921 – 189, 1930 – 205 (z toho 60 Rómov), 1940 – 243, 1948 – 227, 1961 – 334, 1970 – 413.

Aj v novoveku sa obyvateľstvo živilo hlavne poľnohospodárstvom. V 60. – 70. rokoch 19. storočia nové zamestnanie poskytla stavba Košicko-bohumínskej železnice. Na začiatku 20. storočia obec postihla vlna vysťahovalectva, najmä do Ameriky. Za prvej Československej republiky sa tunajší občania venovali aj tkáčstvu a iným remeslám, časť ich našla zamestnanie na železnici a v kameňolomoch v Olcave. Obec patrila medzi malé sídla s nízkym obecným rozpočtom. Výnosom ministerstva školstva a národnej osvety bola roku 1930 v obci zriadená škola. Stala sa kultúrno-spoločenskou inštitúciou i pre dospelých. Tragicky sa zapísali do dejín obce požiare v rokoch 1950 a 1957, kedy obec utrpela značné materiálne škody. V polovici 50. rokov bola obec elektrifikovaná. Nastali časy kolektivizácie a v roku 1958 vzniklo družstvo aj vo Vítkovciach. Neskôr bolo zlúčené s JRD v Spišskom Hrušove, v 60. rokoch už pod názvom Semenársky štátny podnik. Život v obci riadil MNV, hospodárstvo bolo plánované. Nový systém po roku 1989 priniesol zmenu spoločenských vzťahov, začalo sa rozvíjať trhové hospodárstvo. Aj v obci Vítkovce vznikol obecný úrad na čele so starostom.

Obecný erb a s ním súvisiace symboly (vlajka, pečať) schválila Heraldická komisia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky 13. 10. 1995 na základe výskumu historických prameňov. Za základ obecného erbu sa vybralo obecné pečatidlo z roku 1835. V pečatnom poli sa nachádzali postavy patrónov miestneho kostola, svätého Filipa, držiaceho v pravej ruke palicu ukončenú krížom a svätého Jakuba, opretého ľavou rukou o kyjakovito ukončenú valcharskú palicu. V druhej ruke obaja svätci držali knihy. Obecný erb vznikol zjednodušením tohoto typária, keď v červeno-zelenom štiepenom štíte sú zobrazené iba atribúty mučeníckej smrti obidvoch svätcov: skrížená zlatá valcharská palica svätého Jakuba s háčikom a zlatý kríž svätého Filipa. Z farieb erbu (červená – krv vyliata za Boha, zlatá – symbol kresťanskej úcty a vznešenosti, zelená – symbol slobody, radosti a nádeje) sa odvodil

aj návrh obecnej vlajky: štyri pozdĺžne pruhy v poradí žltý, červený, žltý a zelený. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a na konci dvojité zástrihy siahajúci do tretiny vlajkového listu.

Potenciálny vývoj obce je daný najmä prírodným prostredím, preto je tomuto fenoménu venovaný širší priestor.

Vítkovce ležia na severnom okraji jedinečného, zatiaľ málo spropagovaného prírodného útvaru – vápencového krasového územia Galmus, vzdialeného od okresného mesta Spišská Nová Ves asi 20 km na východ. Galmus sa nachádza na juh od Hornádskej kotliny, v hraniciach tvorených spojnica lokalít Poráč – Poráčska dolina – Slovinky – Krompachy – Kolínovce – Spišské Vlachy – Olcava – Vítkovce – Chrast nad Hornádom – Olša. Vcelku vytvára Galmus jedinečný súbor prírodných útvarov a obsahuje dve národné prírodné rezervácie: NPR Červené skaly a NPR Galmuská tisina. Medzi ďalšie prírodné zaujímavosti patria jaskyňa Šarkanova diera, vyhliadka Vysoký vrch (874 m n. m.), Poráčska dolina, Svätajánska dolina, vodopád Šikľavá skala pri Matejovciach nad Hornádom, Biela skala (926 m n. m.) a Slovinská skala. Osobitne je potrebné spomenúť lokalitu Vítkovské skaly, ktorú predstavujú výrazne modelované bralnaté útvary na severnom okraji Galmusu, ležiace v blízkom okolí obce Vítkovce, ktoré sú navrhované ako chránené územie 4. a 5. stupňa ochrany. Medzi pozoruhodnosti obce Vítkovce patria aj dve mohutné, podľa ľudovej tradície stáročné lipy, ktoré dominujú východnej časti vítkovského chotára.

Vegetácia Galmusu je vďaka vápencovému podkladu odlišná od okolitej krajiny. Cenné sú najmä výskyty vzácných rastlín črievčičníka papučkového, ponikleca slovenského, ponikleca prostredného, zvonovca ľaliolistého, kosatca uhorského, z európsky významných živočíchov fuzáča veľkého, mloka karpatského, kuny žltobruchej, sysľa pasienkového, vydry riečnej, rysa ostrovida, vlka dravého, netopiera obyčajného, podkovára malého a podkovára veľkého. Z vtákov sú to sokol sťahovavý, orol skalný, orol krikľavý, včelár lesný, kvičiek vrabčí, sova dlhochvostá, jariabok hôrny, bocian čierny, vodnár potočný a drozd kolohrivý. Galmus má sčasti vybudovaný turistický systém. Odborné inštitúcie v oblasti turizmu a inštitúcie ochrany prírody za podpory miestnej samosprávy zúčastnených obcí sprístupnili prírodné krásy sieťou značených turistických chodníkov, cykloturistických trás a náučných trás, v zimnom období trás pre turistov-lyžiarov. V priamom spojení sú aj športovo-rekreačné zariadenia Krompachy-Plejsy, lyžiarsky areál Brodok na Poráči a chatové oblasti Za Hurou a Blatná.

Všetky uvedené prírodné dispozície a danosti predurčujú obec na rozvoj cestovného ruchu, pešej turistiky, cykloturistiky a bežeckého lyžovania. Rovnaký potenciál ponúka história obce a kultúrne pamiatky. Existuje možnosť prepojenia obecných zámerov na širšie koncipované regionálne projekty, napríklad „Rozvoj cestovného ruchu na strednom Spiši: Kraj Galmus“. Poľnohospodárska minulosť obce v spojitosti s charakterom územia

a všeobecne aktuálne podporovanými aktivitami vytvára široké možnosti pre využívanie ekologického a energetického poľnohospodárstva.

2.1.3 Štruktúra obyvateľstva a miera jeho ekonomickej aktivity

V rámci Košického kraja sa obec zaraďuje k oblastiam, kde počet obyvateľov má dlhodobý, aj keď nevýrazne rastúci charakter.

V súčasnej dobe žije v obci 529 obyvateľov, z toho 262 mužov a 267 žien. Z celkového počtu je 189 obyvateľov vo vekovej kategórii do 18. roku života (106 chlapcov a 83 dievčat).

Z občanov v ekonomicky aktívnom veku je 58 nezamestnaných (35 mužov a 23 žien) a 34 žien je na materskej dovolenke. V dôchodku je 64 občanov.

Z celkového počtu 529 obyvateľov je 268 Rómov (129 dospelých 139 detí a mládeže do 18 rokov), ktorí žijú prevažne v separovanej osade Zlatník. Iba dve rodiny žijú integrované medzi väčšinovým obyvateľstvom. Z celkového počtu práceschopných obyvateľov osady sú stále zamestnaní iba traja muži v robotníckych povolaniach.

Z uvedenej štatistiky je zrejmá vysoká miera nezamestnanosti, vysoké zastúpenie sociálne odkázaných občanov a prístupuje aj nízka vzdelanostná úroveň. Výrazný podiel na negatívnych ukazovateľoch majú obyvatelia separovanej osady, žijúci v málo podnetnom sociálnom prostredí. V obci samotnej je veľmi málo pracovných príležitostí, občania musia za prácou dochádzať (najčastejšie do okresného mesta Spišská Nová Ves). Obec má na druhej strane pomerne priaznivý demografický vývoj (35,7 %-ný podiel mládeže do 18 rokov na celkovom počte obyvateľov).

Nízka vzdelanostná úroveň, umožňujúca vykonávať prevažne len nekvalifikovanú robotnícku prácu, sťažuje rómskym obyvateľom Vítkoviec pozíciu na trhu práce. S nízkou vzdelanostnou a kvalifikačnou úrovňou súvisí aj vysoká miera nezamestnanosti a sociálnej odkázanosti. Sociálne problémy a nízka životná úroveň vplývajú na sociálne sebavedomie a vedú u časti obyvateľov k sociálno-patologickým javom a k náznakom asociálneho správania (drobné krádeže, alkoholizmus, úžera). U časti členov komunity napriek tomu prevláda nezáujem o vzdelávanie, resp. získanie vyššej kvalifikácie. Ich sociálne postoje charakterizuje bezradnosť, nízka motivácia na aktívnom hľadaní východísk a spoliehanie sa na pomoc štátu, prípadne obce.

Podľa dobových historických záznamov v roku 1942 žili Rómovia v lokalite Brežok a neboli s nimi problémy okrem zlej dochádzky a nízkej hygieny rómskych detí v škole. Dospelí pracovali pri poľnohospodárskych prácach, niektorí boli remeselníci. Živili sa ako kováči, vyrábali nože a klince, metly a prútené koše.

2.1.4 Trh práce, zamestnanosť a sociálna situácia obyvateľstva

Pomerne jednotvárný povrch kotliny s málo členitým terénom susedí s južnejšou zalesnenou časťou. Prírodné prostredie historicky predurčilo za hlavné povolanie obyvateľstva poľnohospodárstvo, prípadne zamestnanie pri železnici. V súčasnosti prevládajú robotnícke povolania alebo zamestnanie v štátnej správe. Rozpad miestneho poľnohospodárstva po spoločenskej transformácii po roku 1989 znížil potenciál pracovných príležitostí a tým aj možnosť slušného zárobku priamo v obci.

Vítkovce patria do veľkého územného celku Košický kraj, ktorý zaostáva za ostatnými slovenskými regiónmi, ako aj za regiónmi Európskej únie. Úroveň hrubého domáceho produktu na obyvateľa v parite kúpnej sily nedosahuje ani 40 % úrovne vo vyspelých krajinách Európskej únie. Aj situáciu v obci Vítkovce charakterizuje veľmi nízky – z hľadiska celoslovenských pomerov podpriemerný – príjem obyvateľstva a veľmi malý podiel príslušníkov strednej vrstvy.

Vývoj zamestnanosti vyplýva zo súvislostí uvedených v časti 2.1.3. Aj keď je možné do istej miery očakávať zlepšenie situácie na pracovnom trhu v celom regióne stredného Spiša, vývoj nemá v najbližšom období dostatočnú dynamiku pre zásadnejšie riešenie problémov obce. Nezamestnaných reprezentujú hlavne obyvatelia separovanej osady (50 nezamestnaných oproti 8 nezamestnaným obyvateľom žijúcim v centrálnej časti obce), čo je zapríčinené hlavne ich nízkou kvalifikovanosťou a nízkou vzdelanostnou úrovňou. Tento stav nie je možné zvrátiť bez vnútornej motivácie nezamestnaných na vzdelávaní a bez budovania komunitnej spolupráce medzi občanmi obce.

Časť obyvateľov rieši problém nedostatku pracovných príležitostí hľadaním práce v iných regiónoch Slovenska alebo v zahraničí, čo navodzuje atmosféru vlny vyst'ahovalectva zo začiatku 20. storočia.

Alarmujúci stav zamestnanosti obyvateľov separovanej osady Zlatník pridáva na tvrdení, že priemer príjmov na člena domácnosti hlboko zaostáva za celoslovenským priemerom.

Z vývoja počtu evidovaných nezamestnaných vyplýva, že v celej obci má sústavne rastúci trend. Je to spôsobené poklesom dopytu pracovných síl v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie hospodárskej základne a znižovania počtu voľných pracovných miest v celom regióne Spiša. Medziročne sa počet evidovaných nezamestnaných v obci zvyšuje a len nepatrná časť nezamestnaných si nachádza trvalé zamestnanie. Všetky tieto vývojové trendy majú vplyv na životnú úroveň prevažnej časti obyvateľov obce a na znižovanie priemerných príjmov na člena domácnosti. K nepriaznivej situácii prispieva aj počet ľudí v starobnom dôchodku. Slabo rozvinutá je podnikateľská sféra a málo početná je aj stredná vrstva obyvateľstva.

2.1.5 Školstvo, vzdelanostná štruktúra obyvateľov

Základná škola v obci vznikla v roku 1930. Dňa 27. 10. 1937 sa uskutočnila kolaudácia novostavby školy, ktorá nahradila dovtedajšie nevyhovujúce pomery. Budova slúži dodnes.

Dnes je v obci zriadená materská škola, základná škola a pri materskej škole aj školská jedáleň.

Vzdelanostná štruktúra je nasledovná: 13 občanov obce (9 mužov, 4 ženy) má vysokoškolské vzdelanie, 47 občanov má stredoškolské vzdelanie s maturitou (20 mužov, 27 žien) a 82 občanov je vyučených v rôznych odboroch a remeslách (51 mužov, 31 žien). Alarmujúci je však počet obyvateľov, ktorí majú iba základné (často neukončené) vzdelanie.

Nízku vzdelanostnú úroveň majú najmä Rómovia zo separovanej osady Zlatník. Na učilištiach sa z nich momentálne učia iba 2 mladí ľudia (1 chlapec, 1 dievča). Z členov rómskej komunity nik nemá vysokoškolské vzdelanie a iba 1 muž ukončil strednú školu. Mimoriadne nízky je aj počet vyučených (2 muži, 1 žena). Nízku vzdelanostnú úroveň dokumentuje skutočnosť, že až 125 týchto občanov (60 mužov, 65 žien) má iba základné, prípadne neukončené základné vzdelanie.

Vzdelanostnú úroveň a schopnosť uplatnenia na trhu práce je možné ovplyvniť cieľovými, vzdelanie doplňujúcimi a rekvalifikačnými programami. Záujem obecnej samosprávy o zmenu vo vzdelanostnej úrovni obyvateľov deklaruje vypracovaný „Komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania občanov separovanej osady obce Vítkovce“.

2.1.6 Zdravotné a sociálne služby

Zdravotnícka starostlivosť pre občanov je poskytovaná formou primárnej, sekundárnej a následnej zdravotníckej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach v susednej obci Spišský Hrušov a v Nemocnici s poliklinikou v meste Spišská Nová Ves. Za lekárskou starostlivosťou je teda potrebné cestovať do susednej, aj keď nie vzdialenej obce, prípadne do okresného mesta.

Sociálne služby obec zatiaľ neposkytuje. Má však vypracovaný projekt vybudovania komunitného centra a spomínaný komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania občanov separovanej rómskej osady.

2.1.7 Bytová a iná výstavba

V súčasnosti je v obci evidovaných celkom 107 domov, z toho 23 domov v osade Zlatník.

Trvalo obývaných domov je 84, zvyšné domy ich majitelia používajú ako víkendové chalupy alebo na dovolenkové pobyty; 5 domov je trvalo neobývaných.

Obec nepovažuje bytový problém za akútny a prioritný, a to ani v prípade osady Zlatník, kde je možné tamojšie obytné domy označiť prevažne za vyhovujúce, s čiastočne vybudovanou infraštruktúrou.

Potrebné je skôr realizovať, resp. rekonštruovať a dovybaviť občiansku výstavbu: sociálne a školské zariadenia a zariadenia pre rozvoj turistického ruchu (ubytovacie kapacity, stravovacie a obchodné zariadenia, kultúrne zariadenie, infraštruktúru a pod.).

2.1.8 Štruktúra podnikateľských subjektov

V Univerzálnom registri SR sú vo Vítkovciach ako v sídelnej obci zaregistrované viaceré subjekty. Medzi právnickými osobami figuruje iba AGRODRUŽSTVO Vítkovce. Význam a možnosti ostatných výrazne prispieť k hospodárskemu rozvoju obce sú malé. Za subjekty s výraznejším potenciálom zmeniť hospodársku situáciu v obci sú považované spomínané AGRODRUŽSTVO Vítkovce a Pozemkové spoločenstvo Vítkovce.

Agrodružstvo Vítkovce je založené na družstevnej právnej forme, pričom predmetom jeho podnikania je poľnohospodárstvo a lesníctvo vrátane predaja poľnohospodárskych a lesných výrobkov a zabezpečovanie hospodárskych a sociálnych služieb členov družstva podľa vnútorne prijatých zásad.

Zaujímavý je tiež podnikateľský zámer vystavať v katastri obce rybníky na chov pstruhov. Projekt presadzuje podnikateľ, ktorý nie je občanom obce.

2.1.9 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodársky pôdny fond sa vyznačuje produkčnou schopnosťou danou pôdnobonitnými podmienkami (BPEJ 4.34) a klimatickými podmienkami. Z hľadiska pôdno-klimatických a pôdno-ekologických podmienok je tunajšia pôda príslušná ku kotline vyššieho stupňa (stredospišská Hornádska kotlina) s prechodom do vrchoviny flyšového pásma. Na juhu územia v oblasti severných svahov pohoria Galmus s vápencovým a dolomitovým podložím sa vyskytujú skôr rendzinové pôdy. Poľnohospodárska pôda zaberá plochu 45 ha.

Základy dnešného pozemkového vlastníctva vznikli počas komasácie, ukončenej v roku 1862. V roku 1941 v dôsledku budovania železničnej výhybky štát vyvlastnil značnú časť pozemkov v okolí železničnej trate. Počas Slovenskej republiky v obci jestvovala Správa hospodárstva, ktorá koordinovala hospodárenie obce a podávala žiadosti ohľadom pestovania plodín v chotári obce.

V roku 1958 sa zavŕšila násilná kolektivizácia vznikom Jednotného roľníckeho družstva Vítkovce, ktoré bolo neskôr zlúčené s JRD Spišský Hrušov, v 60. rokoch potom transformované pod názvom Semenársky štátny podnik Spišský Hrušov.

V súčasnosti je pôda v súkromnom vlastníctve majiteľov, združených v Pozemkovom spoločenstve Vítkovce. V nedávnej minulosti vznikol nový podnikateľský subjekt AGRODRUŽSTVO Vítkovce, snažiaci sa o oživenie poľnohospodárstva na podnikateľskej báze.

2.1.10 Lesné hospodárstvo

V okolí Vítkoviec sa vyskytujú iba lesy ochranného a osobitného významu na rozlohe 68,68 ha, prevládajúcim biotopom je smrekovo-borovicový porast. Lesy teda neprodukujú drevnú hmotu na predaj, ale naopak vyžadujú si prostriedky na ochranné opatrenia.

Spoločné užívanie lesov a pasienkov priviedlo vítkovských gazdov po roku 1889 k vytvoreniu spolku urbarialistov. Už v roku 1890 im úrady vypracovali lesohospodársky plán spolu s mapou urbárskeho lesa. V roku 1897 urbárski gazdovia vytvorili spolok, ktorého stanovy odsúhlasila Spišská župa.

V 50. rokoch 20. storočia boli urbárske a lesné spoločenstvá zrušené. Lesy pripadli miestnemu Jednotnému roľníckemu družstvu vo Vítkovciach. Združenie urbarialistov sa obnovilo v roku 1989 a opäť hospodári v miestnych lesoch. Podľa zákona č. 83/90 bolo v roku 1994 zaregistrované Združenie urbarialistov v obci Vítkovce za účelom prevzatia majetku zoštatneného v roku 1958.

Vlastníci lesov sú v súčasnosti združení v Pozemkovom spoločenstve Vítkovce. Lesy charakteru ochranného a osobitného významu nemôžu produkovať drevnú hmotu na predaj a Spoločenstvo vlastníkov nedisponuje dostatkom prostriedkov na ich obhospodarovanie a ochranu. Lesy sú vo veľmi dobrom stave z hľadiska environmentálnych kritérií a ako súčasť pohoria Galmus môžu plniť svoj ekologický účel.

2.1.11 Rozvoj vidieka

Podľa Územného plánu veľkého územného celku Košického kraja a jeho doplnkov (2004) obec Vítkovce patrí do územia s predpokladaným tretím rozvojovým stupňom – do rozvojovej osi 3. stupňa nazvanej Hornádska (Spišský Štvrtok – Spišská Nová Ves – Krompachy – Košice).

V obci stagnuje rozvoj malého a stredného podnikania, služieb, infraštruktúry, nejestvujú aktivity v oblasti cestovného ruchu. Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním

resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a masívnou podporou vidieckej rekreácie a turizmu.

2.1.12 Životné prostredie a environmentálna infraštruktúra

Prírodné prostredie

Galmus je súčasťou Volovských vrchov, ktoré boli v rámci európskej iniciatívy Natura 2000 zaradené do sústavy chránených území Európskej únie ako chránené vtáčie územie, pričom za územia európskeho významu boli vyhlásené dve podúzemia: Galmus a Jánsky potok.

Pohorie Galmus zasahuje do katastra obce Vítkovce z južnej strany, pričom v blízkosti obce sa nachádzajú Kamenná dolina a Bielovodská dolina. Rovnako chráneným územím sú Vítkovské skaly. Obec Vítkovce má ideálnu pozíciu nástupného miesta pre zaujímavé turistické trasy.

Zásobovanie vodou a kanalizácia

Časť obce (rómska osada Zlatník) si zabezpečuje dodávku pitnej vody z vodného zdroja a zariadenia vodovodu vo vlastníctve susednej obce Matejovce nad Hornádom. Dodávku vody zabezpečuje zmluva podpísaná medzi dodávateľom obcou Matejovce nad Hornádom a odberateľom obcou Vítkovce. Zmluva zaručuje obci Vítkovce pitnú vodu zodpovedajúcu požiadavkám STN 75 7111. Pitná voda je v cene 5, - Sk za 1 m³ dodanej vody na základe skutočného odberu, zisteného odčítaním z vodomera zabudovaného v šachte na konci dediny Chrasť nad Hornádom. Vodovod zriadila obec pre osadu Zlatník v roku 1995.

Verejným vodovodom je zásobených v obci Vítkovce 240 občanov (21 rodinných domov), pričom dĺžka vodovodnej siete (bez domových prípojok) od vodomera je 305 m. Na hlavné potrubie je pripojených 22 vodných prípojok o dĺžke 500 m. V obci je osadených 22 vodomero.

Ostatní obyvatelia zásobovanie vodou riešia pomocou individuálnych studní a individuálnych vodovodov.

Obec teda nemá vybudovaný jednotný spoločný vodovod a nedisponuje čističkou odpadových vôd. Odpadové a splaškové vody sú zachytávané v septikoch vybudovaných pri každom dome. Kanalizáciu nemá vyriešenú ani osada Zlatník.

Odpadové hospodárstvo

Vývoz tuhého komunálneho odpadu zabezpečuje obec prostredníctvom zmluvy uzatvorenej s firmou Brantner Nova, s. r. o. Spišská Nová Ves, ktorá zabezpečuje zber, odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu (na skládke Kúdelník Spišská Nová Ves) s frekvenciou dvakrát do mesiaca a zber separovaného odpadu s nadväzujúcimi činnosťami.

Obec je členom SEZO - Spiš, združenie obcí a je zapojená do projektu „SEZ – separovaný zber odpadu“ (papier, VKM (tetrapak), plasty, sklo a kovové obaly). Separovaný zber vykonávajú samotní občania v domácnostiach.

Zber komunálneho odpadu sa zabezpečuje pomocou vriec, špeciálnych kontajnerov a pomocou kontajneru AVIA-VOK v rómskej osade. Rovnako v zmysle zákona je tou istou zmluvou a jej dodatkami zabezpečený minimálne dvakrát do roka zber, odvoz a uloženie veľkoobjemového odpadu pomocou veľkoobjemových kontajnerov AVIA-VOK a zber nebezpečných zložiek komunálneho odpadu (podľa vyhlášky 208/2005 Z.z.): elektroodpadu, olejov a tukov, olovených batérií, obalov obsahujúcich zvyšky nebezpečných látok, absorbentov, olejových filtrov a tiež pneumatík.

Horšia situácia je v zhodnocovaní biologického odpadu, ktorý nie je separovaný od komunálneho odpadu. Dnešná i potenciálna živočíšna výroba v poľnohospodárstve produkuje odpad vhodný na hnojenie pôdy.

2.1.13 Dopravná a technická vybavenosť obce

Obec je prístupná cestou III. triedy a jej časti obecnými komunikáciami. Spojenie s obcou zabezpečuje aj železnica (hlavná trať Košice – Bratislava). Obec nedisponuje vlastnými dopravnými a inými mechanizmami.

Cestná doprava

Vítkovce sú prístupné cestou III. triedy, odpájajúcou sa za obcou Jamník od cesty II. triedy č. 536 Spišská Nová Ves – Spišské Vlachy – Krompachy. Cesta smeruje cez Chrást nad Hornádom do Vítkoviec a odtiaľ sa vracia späť na cestu č. 536 cez obec Spišský Hrušov. Dĺžka miestnych komunikácií je podľa údajov v ročnom štatistickom zisťovaní o miestnych komunikáciách Dop 1-01 spolu 9,1 km, z toho cesta III. triedy tvorí 2,4 km (obecné komunikácie sú so živičným povrchom).

Súčasný stav hlavne štátnej cesty so živičným povrchom je nevyhovujúci a ohrozuje vodičov i chodcov. Prevádzku ciest miestneho významu zabezpečuje obec. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že nepriaznivé klimatické a morfológické podmienky v porovnaní s celoslovenským priemerom zvyšujú finančnú náročnosť opráv a údržby cestných telies. Miestne a štátne cesty sú v zlom technickom stave, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú dopravnú nehodovosť.

Osobnú autobusovú hromadnú dopravu v súčasnosti zabezpečuje SAD - KDS Košice, a. s., Dopravný závod Spišská Nová Ves. Hromadná pravidelná doprava je vykonávaná linkou č. 810412 Spišský Hrušov – Chrást nad Hornádom a späť v dĺžke 5 km.

Železničná doprava

Obec Vítkovce leží na hlavnej železničnej trati Košice – Bratislava, pričom v miestnej železničnej stanici zastavujú osobné vlaky. Pre občanov obce, dochádzajúcich do okresného mesta Spišská Nová Ves alebo do susedných obcí, je takto zabezpečená dopravná prístupnosť.

2.1.14 Energetické siete

Obec elektrifikovali v 50. rokoch 20. storočia. Rekonštrukciu verejnej siete vykonali v roku 1975 v rámci IBV.

Obec zásobuje elektrickou energiou Východoslovenská energetika, a. s., Košice prostredníctvom zmluvy. Obec je zásobovaná zo systému 22 kV rozvodu z VN linky č. 245, ktorá spája elektrické stanice v Spišskej Novej Vsi a v Krompachoch. Z existujúceho vonkajšieho 22 kV vedenia sú inštalované vonkajšie ako i 22 kV káblivé prípojky pre napájanie jednotlivých 22/0,4 kV transformačných staníc zásobujúcich súčasnú zástavbu.

Jednotliví odberatelia sú napájaní z horeuvedených 22/0,4 kV transformačných staníc prostredníctvom vonkajších sekundárnych rozvodov na betónových stĺpoch, resp. podzemnými káblivými rozvodmi.

Verejné osvetlenie je zriadené kombinovane výbojkovými svietidlami upevnenými na podperných bodoch vonkajšieho sekundárneho elektrického vedenia, pouličných a sadových osvetľovacích stĺpoch s napájacími káblivými rozvodmi.

Plyn pre maloodberateľov dodáva Slovenský plynárenský priemysel Bratislava na základe uzatvorenej zmluvy s celkovou spotrebou nižšou alebo rovnou 60 000 m³/rok. Množstvo plynu sa meria pomocou meradla objemu, pričom obchodnou jednotkou je množstvo plynu, ktoré pri teplote 15° C, absolútnom tlaku 101,324 kPa a pri nulovej relatívnej vlhkosti zaberá priestor 1 m³. Prepočet sa vykonáva v súlade s STN 38 5510 vrátane zohľadnenia stupňa kompresibility plynu. Vlastníkom meradla je dodávateľ plynu, ktorý ho osadil, zabezpečuje jeho metrologickú správnosť, kontrolu a údržbu. Dĺžka plynového prírodného potrubia je 1434,6 m.

V obci sú zriadené dve odberné miesta: v obecnom úrade a v kultúrnom dome.

2.1.15 Telekomunikačná a informačná infraštruktúra

Telekomunikačné služby zabezpečujú Slovenské telekomunikácie – primárna oblasť /PO 53/ Spišská Nová Ves.

Na území obce je dobrý príjem signálov televízneho vysielania a sietí mobilných operátorov.

V obci nie je poštový úrad, doručovanie pošty zabezpečuje pošta 053 63 Spišský Hrušov.

Internet je do obce zabezpečený zmluvou o pripojení, uzatvorenou medzi Obecným úradom Vítkovce a poskytovateľom Slovak Telecom, a.s., Bratislava na prístup ISDN 128. Úroveň internetizácie domácností v obci je však nízka.

2.1.16 Tretí sektor

Základy tretieho sektoru vznikali už prvej polovici 20. storočia: v roku 1931 Dobrovoľný hasičský zbor, v 30. rokoch Národohospodársky sbor podtaranský (ovocinári), miestne osvetové komisie, Československý červený kríž. V 50. rokoch 20. storočia pôsobila v obci Osvetová beseda, ktorú viedli miestni učitelia. Organizovala hlavne divadelné predstavenia a zabezpečovala premietanie filmov; v zime organizovala kurzy vzdelávacieho minima pre rómskych občanov. Okrem nej pôsobili v obci Československý zväz žien, Zväz československo-sovietskeho priateľstva, Československá požiarna ochrana a Československý červený kríž. Od 70. rokov vyvíjal činnosť Zbor pre občianske záležitosti a Socialistický zväz mládeže. Dôležitú úlohu zohrávala tiež ľudová knižnica.

V súčasnosti jediným zaregistrovaným subjektom tretieho sektoru je Občianske združenie BUŤI KER s nejasným poslaním. Prakticky nejestvujúci tretí sektor odráža slabý záujem občanov o záujmovú činnosť, ale aj o iniciatívne riešenie obecných problémov. Miestna samospráva nemá partnera pre definovanie a uskutočňovanie rozvojových zámerov.

2.2 SWOT analýza

Pri analýzach sa vo všeobecnosti berú do úvahy dve dimenzie. Prvá dimenzia sa týka vnútorného prostredia, ktoré dokážeme ovplyvňovať vo vlastnej kompetencii. Druhá predstavuje vonkajšie prostredie, ktoré môžeme ovplyvňovať iba nepriamo, resp. ho vôbec nemôžeme ovplyvniť.

Pre posúdenie objektu ako celku – v tomto prípade je ním obec Vítkovce – je vhodná SWOT analýza, ktorá skúma jej silné (S) a slabé (W) stránky, príležitosti (O) a hrozby (T). Aj keď sa SWOT analýza v mnohých materiáloch vyskytuje na strane vnútorných faktorov, podľa niektorých autorov je typickou „inside-outside“ technikou. Z tohto pohľadu je konštruovaná aj SWOT analýza pre obec Vítkovce a na tomto základe sa člení na analýzu vnútorného prostredia a analýzu vonkajšieho prostredia. Do prehľadného SWOT zhrnutia sú transformované všetky relevantné informácie nazhromaždené počas analytickej fázy. Spomínané štyri oblasti modelu SWOT sú zoradené formou rozloženej matice v tabuľke (Tab. 1) a v tabuľke (Tab. 2).

SWOT zhrnutie je použité ako nástroj na určenie zásadných predpokladov stratégie rozvoja obce (kapitola 3) s uvedomením, že takto vytvorený súhrn zámerov nie je definitívnym stavom, že len neustála aktualizácia všetkých prvkov splňa jej účel pri ďalšom použití.

V kapitole 2.1 analyzované aspekty sociálno-ekonomických východísk súčasného stavu rozvoja obce Vítkovce dávajú súbor protirečivých poznatkov, ktorý je potrebné posúdiť z hľadiska pozitívneho, respektíve negatívneho vplyvu na situáciu obce. Pozitívne faktory (silné stránky a príležitosti) predstavujú faktory indukujúce rozvojové procesy. Negatívne faktory (slabé stránky a ohrozenia) naznačujú problémy – disparity. Účelom je nájsť spôsob využitia tých faktorov, ktoré môžu založiť pozitívne trendy vývoja.

2.2.1 Analýza vnútorného prostredia obce

Tab. 1. SWOT analýza – vnútorné prostredie obce Vítkovce

<u>Silné stránky (S)</u>
<ul style="list-style-type: none">• Bohaté prírodné danosti okolia obce, vhodné pre rozvoj cestovného ruchu, pešej turistiky, cykloturistiky a bežeckého lyžovania• Prírodné atraktivity a s tým súvisiaca možnosť rozvíjania malého a stredného podnikania v oblasti agroturistiky a služieb• Pokojné a nezaťažené vidiecke prostredie vhodné na rozvoj ekologického a energetického poľnohospodárstva

- História obce a kultúrne pamiatky vhodné pre rozvoj cestovného ruchu
- Prítomnosť ľudových tradícií v živote obyvateľov
- Výhodná poloha obce voči prírodným a kultúro-historickým danostiam
- Pripravovaná rekonštrukcia železničnej trate a s tým spojené zmeny vo vybavení železničnej stanice a možnosť získania zamestnania pri rekonštrukčných prácach
- Vysoká zalesnenosť územia, veľmi dobrý stav lesov z hľadiska environmentálnych kritérií, ktoré ako súčasť pohoria Galmus môžu plniť svoj ekologický účel, vysoký podiel ekologicky zachovaných území k celkovej rozlohe
- Zavedený separovaný zber komunálneho odpadu
- Dostatok zdrojov pitnej vody (spracovaný projekt pre záchyt prameňa na kóte 546 na lokalite Hora)
- Priaznivý demografický vývoj obyvateľstva, vysoký podiel mladších populačných ročníkov s možnosťou motivovania k získavaniu vzdelania a kvalifikácie resp. rekvalifikácie
- Značný potenciál pracovnej sily pre uskutočňovanie zámerov hospodárskeho rozvoja obce, možnosť zvýšenia životnej úrovne využitím miestneho rozvojového potenciálu
- Vypracovaný komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania občanov separovanej rómskej osady obce, definujúci budovanie komunitnej spolupráce a záujem obecnej samosprávy o riešenie problémov
- Vypracovaný projekt komunitného centra

Slabé stránky (W)

- Slabo rozvinutá hospodárska základňa obce, nízky obecný rozpočet, nedostatok finančných zdrojov na investície
- Veľmi malý počet podnikateľských subjektov s malým dosahom na hospodárstvo obce
- Stagnujúca poľnohospodárska výroba, v minulosti dominujúci faktor obecného hospodárstva, pričom jestvujúce podnikateľské subjekty v tejto oblasti nemajú ujasnené smerovania z hľadiska efektívnej podnikateľskej činnosti a nedisponujú finančnými prostriedkami pre rozvojové aktivity a nevyhnutné investície
- Zastaranosť poľnohospodárskeho technologického vybavenia
- Absencia rozvojových programov na obecnej úrovni a v podnikateľskej sfére, slabá angažovanosť obyvateľstva v rozvoji obce
- Nedostatočne vybudovaná obecná infraštruktúra, nedobudovaná kanalizácia, stagnácia rozvoja dopravnej infraštruktúry
- Nerozvinuté formy podnikania pri poskytovaní služieb obyvateľstvu (obchody, komunálne služby, remeslá); nejestvujúce služby v oblasti turistického ruchu
- Nemožnosť produkcie drevnej hmoty za účelom predaja v lesoch charakteru ochranného a osobitného významu; nedostatok prostriedkov spoločenstva vlastníkov na obhospodarovanie a ochranu lesa

- Slabá informovanosť občanov vo všetkých oblastiach občianskeho a hospodárskeho života; nedostatok motivácie obyvateľstva k podnikateľskej činnosti
- Veľmi zlý technický stav prístupovej cestnej komunikácie do obce
- Nedostatok obecných zdrojov pre rozsiahlejšie riešenie situácie v oblasti investícií do občianskej výstavby
- Devastácia prírody v okolí separovanej osady (ťažba dreva na vykurovacie účely)
- Relatívne nízky podiel odseparovaných zložiek z celkového množstva komunálneho odpadu, nedisciplinovanosť časti občanov pri separovanom zbere komunálneho odpadu
- Veľmi nízky, z hľadiska celoslovenských pomerov podpriemerný príjem obyvateľov obce, veľmi malý podiel príslušníkov strednej vrstvy
- Vysoká miera nezamestnanosti, problém dlhodobej nezamestnanosti, bezvýchodiskové postavenie dlhodobo nezamestnaných, prejavujúce sa sociálno-patologickými javmi, nízka životná úroveň obyvateľstva, nebezpečenstvo nárastu týchto rozdielov pri neriešení situácie
- Chýbajúce pracovné príležitosti v obci, únik kvalifikovaných občanov za prácou do iných oblastí SR a do zahraničia
- Malý počet občanov s vyšším vzdelaním, vysoký počet občanov so základným vzdelaním bez kvalifikácie a s nedokončeným základným vzdelaním; malý záujem zo strany občanov o získanie kvalifikácie
- Značná sústredenosť a vysoký podiel neprispôsobivej časti obyvateľstva v separovanej osade, neriešenie rómskej problematiky, nízky stupeň komunitnej spolupráce
- Neexistencia tretieho sektoru, čo odráža slabý záujem občanov o záujmovú činnosť, ale aj o iniciatívne riešenie obecných problémov, miestna samospráva nemá partnera pre definovanie a uskutočňovanie rozvojových zámerov
- Nedostatočná úroveň a kapacita zariadení sociálnych služieb, nevybudované inštitucionálne predpoklady pre uskutočňovanie sociálnych programov a sociálnych služieb
- Zastaranosť školských a zdravotníckych objektov, nedostatok financií na ich prevádzku a obnovu
- Potreba cestovania za lekárskou starostlivosťou do susednej obce, prípadne do okresného mesta
- Zlá finančná situácia občanov pre svojpomocné doriešenie bytovej otázky
- Nízka angažovanosť miestnej samosprávy pri koncipovaní a udržiavaní projektu Galmus

2.2.2 Analýza vonkajšieho prostredia obce

Tab. 2. SWOT analýza – vonkajšie prostredie obce Vítkovce

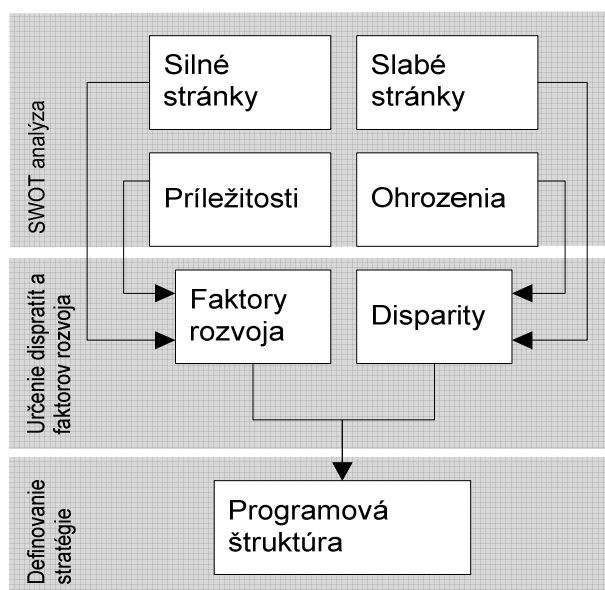
<u>Príležitosti (O)</u>
<ul style="list-style-type: none">• Výhodná poloha v centrálnej časti Spiša (Hornádska kotlina); obcou prechádza hlavná železničná trať Košice – Bratislava• Územná príslušnosť k spišskému kultúrno-historickému celku• Možné prepojenie na širšie koncipované regionálne projekty a programy, napríklad „Rozvoj cestovného ruchu na strednom Spiši: Kraj Galmusu...“, „Gotická cesta“, „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš“• Možnosť prepojenia s blízko ležiacimi prírodno-turistickými a kultúrno-historickými oblasťami ako Krompachy-Plejsy, Poráč, Spišské Vlachy - Za Hurou, Blatná, Markušovská pamiatková zóna a pod.• Možnosť získania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, nadácií, prípadne iných typov grantov pre rozvojové projekty• Vhodné podmienky pre rozvoj ekologického poľnohospodárstva, agroturistiky a turizmu• Potenciálny rozvoj podnikateľského sektora v širších regionálnych súvislostiach• Záujem vyšších regionálnych celkov a subjektov tretieho sektoru na širšej regionálnej úrovni o riešenie súčasných problémov
<u>Ohrozenia (T)</u>
<ul style="list-style-type: none">• Geografická príslušnosť k východnej časti krajiny, trpiacej regionálnymi disparitami vzhľadom k dynamickejšie sa vyvíjajúcemu západu krajiny• Nízka intenzita budovania obecnej infraštruktúry• Nejestvujúce ubytovacie a stravovacie služby pre návštevníkov obce• Veľmi zlý stav cestnej siete, zlá dostupnosť obce autobusovou dopravou• Elektrická sieť nespĺňa podmienky pre elektrické vykurovanie• Nízka úroveň internetizácie obce• Obmedzené možnosti získania prostriedkov zo štrukturálnych fondov• Vplyvy recesie vo sférach tradičnej poľnohospodárskej výroby a jej stratovosť bez štátnych dotácií• Prirodzený odpor obyvateľstva proti zavádzaniu netradičnej poľnohospodárskej produkcie a proti aplikácii projektov pre cestovný ruch• Nezapojenosť obce do širších krajinnno-ochranárskych a turistiko-rekreačných zámerov• Vysoká koncentrácia neprispôsobivej časti obyvateľstva s vysokou mierou nezamestnanosti, sociálno-patologické javy, potenciálne sociálne napätie najmä v separovanej osade

2.3 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Vychádzajúc zo SWOT analýzy boli určené kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja a nasledovne definovaná stratégia. Postup znázorňuje obrázok Obr. 1. V tabuľke Tab. 3 sú koherentne usporiadané disparity uvedené vľavo a vpravo je na ich odstránenie alebo zmiernenie uvedené využitie faktorov rozvoja. Z metodologického hľadiska sú teda kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja syntézou slabých stránok a ohrození a silných stránok a príležitostí uvedených v SWOT analýze.

Obr. 1 Postup určenia kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja a definovania stratégie

Tab. 3. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja obce Vítkovce

Kľúčové disparity	Hlavné faktory rozvoja
<ol style="list-style-type: none">1. Nedostatočne vybudovaná obecná infraštruktúra2. Absencia zariadení umožňujúcich rozvoj cestovného ruchu3. Slabá hospodárska základňa obce, nedostatok finančných zdrojov na investície do občianskej vybavenosti4. Nedostatok finančných zdrojov na podporu rozvojových aktivít	<ul style="list-style-type: none">• Vysoká angažovanosť obce pri získavaní finančných prostriedkov z fondov EÚ, nádadcií a iných typov grantov (1, 2, 3, 4, 7, 8)• Angažovanosť obyvateľov pri získavaní finančných prostriedkov z fondov EÚ a iných typov grantov pre rozvoj podnikateľských aktivít (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9)• Využitie miestneho prírodného a kultúrneho potenciálu (2, 5, 7)

<ul style="list-style-type: none">5. Slabo rozvinutá podnikateľská sféra, nedostatok informácií a motivácie obyvateľov v oblasti podnikania6. Stagnujúca nevhodne orientovaná poľnohospodárska výroba7. Vysoká miera nezamestnanosti a problém dlhodobej nezamestnanosti8. Značný podiel neprispôsobivých obyvateľov s nízkou vzdelanostnou úrovňou a ich malý záujem o zmenu svojho postavenia zvyšovaním kvalifikácie9. Slabá angažovanosť obyvateľstva na rozvoji obce a prakticky nejestvujúci tretí sektor10. Geografická príslušnosť obce k zaostávajúcej časti krajiny	<ul style="list-style-type: none">• Orientácia aktivít obce na rozvoj cestovného ruchu prostredníctvom prepojenia na širšie koncipované regionálne projekty, vybudovanie služieb pre potreby turistického ruchu na báze podnikania (2, 5, 7, 9)• Reorientácia poľnohospodárstva na jeho ekologické a energetické formy (biomasa, rýchlorastúce dreviny, olejnaté rastliny) a na pasienkové formy chovu hospodárskych zvierat; možné zhodnocovanie bioodpadu zo živočíšnej výroby okrem tradičného hnojenia pôdy aj ako zdroj na energetické účely (výroba bioplynu) (5, 6, 7)• Vybudovanie rybochovných zariadení (5, 6, 7)• Zabezpečovanie vzdelávacích aktivít pre obyvateľov obce (7, 8)• Integrácia miestnych obyvateľov separovanej rómskej osady do rozvojových aktivít obce formou zintenzívnenej komunitnej spolupráce (komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania obyvateľov osady) (7, 8, 9)• Vybudovanie zariadení sociálnych služieb (komunitného centrum) a poradenských služieb (informačno-poradenské centrum) (3, 4, 5, 7, 8, 9)• Návrat k starým remeslám (aj obyvatelia separovanej osady), vybudovanie chránených dielní (7, 8)• Aktívna participácia obce na regionálnych projektoch FSR (7, 8, 9, 10)• Aktivácia tretieho sektoru (1, 2, 3, 7, 8, 9)• Angažovanosť obyvateľov na veciach verejných (10)
--	---

3 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

3.1 Východiskové strategické dokumenty

Definovanie rozvojovej stratégie nadväzuje na audit obce v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce sa opiera o základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja. V strategickom výhľade je to národný plán, v dlhodobom horizonte je to Územný plán veľkého územného celku Košický kraj a v strednodobom horizonte sú to na národnej úrovni operačné programy definované v materiáli „Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013 a na regionálnej úrovni regionálny operačný program, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja a Rozvojový plán Slovensko – Východ.

3.2 Ciele a priority

Programovú štruktúru *Programu rozvoja* tvoria: ciele, priority, opatrenia, aktivity a merateľné ukazovatele, ktoré budú sledované pre každú z uvedených kategórií. Pred stanovením cieľov a priorít bola zvolená misia *Programu rozvoja*, ktorá vymedzuje pozíciu, na dosiahnutie ktorej stanovuje stratégia svojou štruktúrou spôsob.

Misia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce: Zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva obce Vítkovce a zvýšenie atraktivity územia obce cestou trvalo udržateľného rozvoja

Podľa misie bol definovaný aj globálny cieľ *Programu rozvoja*.

Globálny cieľ Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce: Zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce Vítkovce v širších celospoločenských súvislostiach a zvýšiť atraktivitu územia obce za podmienky trvalej udržateľnosti

Na základe miestnych špecifik a potrieb boli stanovené špecifické ciele resp. priority. Tieto vychádzajú z cieľov (priorít) Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja (2002), ktorých štruktúra sa pre obecné potreby javila veľmi vhodná aj pre toto programovacie obdobie. Ich základné strategické zámery ďalej korešpondujú aj s predstavami širšieho rámca rozvojových projektov: Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR na roky 2005 – 2010, návrh Programu rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007 – 2013. Jednotlivé priority a teda i špecifické ciele sú plne v súlade so

stratégiou návrhu Národného strategického referenčného rámca 2007 – 2013. Daná skutočnosť je znázornená v Prílohe k *Programu rozvoja*.

Špecifické ciele *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce*:

- 1. Dobudovať infraštruktúru obce**
- 2. Zvýšiť ekonomickú aktivitu malého a stredného podnikania s dôrazom na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu**
- 3. Participovať na znižovaní zaťaženia životného prostredia v rámci kompetencií obce**
- 4. Zabezpečiť rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva**
- 5. Posilniť jednotlivé oblasti sociálnej sféry a spoluprácu v rámci komunity**

Uvedené špecifické ciele určujú v poradí ako sú stanovené jednotlivé priority. Prostredníctvom definovania týchto priorít sú takto určené hlavné oblasti smerovania podpory.

Priority *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce*:

- 1. Infraštruktúra obce**
- 2. Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch**
- 3. Životné prostredie**
- 4. Poľnohospodárstvo a lesníctvo**
- 5. Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce**

3.3 Opatrenia a aktivity

Pri definovaní stratégie bolo sledované, aby jednotlivé ciele resp. priority na seba nadväzovali a aby opatrenia a aktivity boli koherentné. To znamená, aby sa opatrenia medzi jednotlivými prioritami v programe neprekrývali.

3.3.1 Infraštruktúra obce

Zdôvodnenie: Úloha budovania infraštruktúry obce znamená podporu optimálnej sídelnej štruktúry, podporu rozšírenia sortimentu a kvality služieb pre obyvateľstvo i rozvoj cestovného ruchu.

Budovanie infraštruktúry v separovanej osade je potrebné orientovať na báze iniciatívy a komunitnej spolupráce.

Priorita 1: Infraštruktúra obce

Opatrenie 1.1: Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry

Opatrenie 1.2: Rozvoj technickej infraštruktúry obce

Opatrenie 1.3: Podpora rozvoja služieb v separovanej osade

Opatrenie 1.4: Zlepšovanie životného a estetického prostredia obce

Príklady aktivít:

- opravy, údržba a dostavba obecných komunikácií,
- oprava prístupovej komunikácie do obce,
- vybudovanie prístreškov pri autobusových zastávkach,
- výstavba vodovodnej siete,
- výstavba kanalizačnej siete,
- čistenie odpadových vôd,
- zriadenie predajne potravín v separovanej osade,
- výsadba obecnej zelene, inštalácia lavičiek

3.3.2 Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch

Zdôvodnenie: Potenciál obce nepredpokladá rozvoj priemyselnej výroby. Umožňuje však širokospektrálny rozvoj služieb, najmä obecných, sociálneho zabezpečenia a služieb v oblasti rozvoja remesiel a vidieckeho cestovného ruchu ako subjektov malého a stredného podnikania, pričom malé a stredné podniky budú vnímané ako inovátori, ktorí predstavujú hlavný rozvojový impulz obce.

Obec má v oblasti agroturistiky a rozvoja cestovného ruchu značný potenciál. Patrí k nemu výhodná poloha v blízkosti turisticky atraktívnej oblasti Galmus, ktorá disponuje množstvom prírodných atraktivít, ďalej je to železničná trať prechádzajúca obcou, pamiatkové objekty v obci (najmä ranogotický kostol sv. Filipa a Jakuba s freskami s námetom ladislavskej legendy z polovice 14. storočia a vzácna štuková výzdoba renesančnej klenby z polovice 16. storočia). Svojou polohou a historickým vývojom obec nadväzuje na spišský kultúrno-historický celok s medzinárodným významom (Levoča, Markušovce či pamiatky zapísané do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO: Spišský hrad, Spišské Podhradie, Spišská Kapitula, Žehra). V územnom pláne veľkého územného celku Košický kraj sa predpokladá koncepčné riešenie turizmu v podobe územno-rekreačných štruktúr, z nich najmä rekreačných územných celkov (RÚC), pričom obec Vítkovce má priamy vzťah k IV. RÚC Volovské vrchy, najmä k medzinárodnému stredisku turizmu Krompachy – Plejsy a regionálnemu stredisku turizmu Spišské Vlasy – Za Hurou.

Priorita 2: Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch

Opatrenie 2.1: Vytváranie podmienok a podpora rozvoja malého a stredného podnikania v obci

Opatrenie 2.2: Zabezpečenie podnikateľských poradenských služieb

Opatrenie 2.3: Podpora propagácie obecnej podnikateľskej sféry a podpora turizmu v rámci obce

Príklady aktivít:

- podpora rozvoja podnikania v poľnohospodárstve,
- podpora budovania služieb pre obyvateľov obce,
- podpora poskytovania služieb v rámci turizmu (ubytovanie, pohostinské služby, doplnkové služby),
- podpora návratu k tradičným remeslám,
- podpora rozvoja chovu rýb,
- vytvorenie poradenského centra,
- zabezpečenie poradenských služieb pri vypracovaní podnikateľských zámerov za pomoci samostatného i širšieho zapojenia obce do projektov,
- oboznamovanie občanov s možnosťami získania finančných prostriedkov v rámci podporných programov,
- iniciovanie skvalitňovania životného a estetického prostredia obce ako podmienky participácie na cestovnom ruchu a turizme,
- osвета a spoločenská podpora rozvoja turizmu, podpora informačných, propagačných a vzdelávacích akcií pre záujemcov o poskytovanie služieb v oblasti turizmu,
- aktívne angažovanie sa obce v rámci združenia obcí „Miloj Spiš“,
- angažovanie sa obce pri budovaní turistických, cykloturistických a náučných chodníkov a drobného vybavenia pri týchto trasách, pri oživovaní a prezentovaní tradícií,
- propagácia obce a regiónu v prospech malého a stredného podnikania v obci,
- propagácia podnikateľských subjektov v obci,
- zlepšenie informovanosti návštevníkov regiónu o turistických atrakciách obce a spoločenských podujatiach,
- účasť obecných zástupcov na podujatiach zaoberajúcich sa rozvíjaním cestovného ruchu,
- podpora schválenia chráneného územia 4. a 5. stupňa ochrany pre lokality Kropenje a Vítkovské skaly v súlade s Územným plánom Košického kraja,
- posilnenie prezentácie obce smerom navonok.

3.3.3 Životné prostredie

Zdôvodnenie: Úlohou obce Vítkovce v tejto oblasti je v rámci svojich kompetencií realizovaním navrhnutých opatrení znížiť na minimum negatívne vplyvy na životné prostredie. V rámci územných, poľnohospodárskych a lesníckych prác je obec garantom postupov smerujúcich k ochrane životného prostredia a krajiny a v konečnom dôsledku k ekologickej stabilite územia.

Priorita 3: Životné prostredie

Opatrenie 3.1: Vytváranie podmienok pre separáciu a recykláciu odpadov

Opatrenie 3.2: Zachovanie prírodného a krajinného potenciálu

Opatrenie 3.3: Podpora environmentálnej politiky na obecnej úrovni

Príklady aktivít:

- zosúlad'ovanie riešenia odpadov obyvateľov obce so štandardmi EÚ,
- realizácia preventívnych protipovodňových opatrení,
- koordinácia pri využívaní prírodného potenciálu a celkovom rozvoji obce bez zníženia kvality životného prostredia,
- iniciácia a podpora využívania alternatívnych zdrojov energie,
- podpora ekologickej výchovy – zvyšovanie environmentálneho vedomia všetkých skupín obyvateľov obce,
- účasť na projektoch na ochranu životného prostredia v užšom i širšom meradle.

3.3.4 Poľnohospodárstvo a lesníctvo

Zdôvodnenie: Rozvoj obce Vítkovce by sa mal na základe tradícií i možností opierať vo veľkej miere o sektor poľnohospodárstva a lesného hospodárstva. Úlohou je realizovaním navrhnutých opatrení zabezpečiť priaznivý vývoj obce a zlepšiť postavenie poľnohospodárskeho sektora. Túto prioritu si obec stanovuje aj v nadväznosti na už definovanú koncepciu komunitnej spolupráce a formou motivačno-vzdelávacích aktivít v spolupráci s občanmi separovanej osady riešiť tak problém ich nízkej zamestnanosti a sociálnej vylúčenosti. Pri rozvíjaní poľnohospodárskych zámerov obce sa počíta s ich uplatnením na základe rekvalifikácie. Motivačná a aktivačná báza tohto zámeru súvisiaca so záujmom o riešenie vlastnej situácie je náplňou priority č. 5.

Priorita 4: Poľnohospodárstvo a lesníctvo

Opatrenie 4.1: Osveta v priamej nadväznosti na štrukturálne zmeny
v poľnohospodárstve

Opatrenie 4.2: Ekonomický rozvoj na báze tradičných poľnohospodárskych
a lesníckych činností

Opatrenie 4.3: Ekonomický rozvoj na báze reprofilácie poľnohospodárskych a lesníckych činností

Príklady aktivít:

- oboznamovanie obyvateľov s európskym pohľadom na konkurencieschopnosť v poľnohospodárstve,
- propagácia ekologického poľnohospodárstva u obyvateľov obce,
- aktivizácia občanov pre rozmanitosť činností a zvýšenie výkonnosti poľnohospodárskej výroby pri zachovaní životného prostredia a vidieckeho dedičstva,
- podpora iniciatívy obyvateľov a podnikateľských subjektov v oblasti tradičnej poľnohospodárskej výroby,
- podpora iniciatívy obyvateľov a podnikateľských subjektov v oblasti energetického a ekologického poľnohospodárstva,
- monitoring aktivít v rámci poľnohospodárskych a lesníckych činností s cieľom zabezpečenia zachovania kvality životného prostredia a špecifického rázu územia,
- podpora uchovania krajinného genofondu a jeho rozširovanie.

3.3.5 Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce

Zdôvodnenie: Záber tejto priority je široký. Veľkou úlohou obce je podpora obyvateľov z menej podnetného sociálneho prostredia – obyvateľov separovanej osady Zlatník. Vychádza sa z už vypracovaného dokumentu „Komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania občanov separovanej osady obce Vítkovce“. Pri jeho vytváraní bolo definovaných niekoľko zásadných prekážok, ktoré je nutné prekonať. Ich definícia vychádza z nasledujúcich aspektov:

- a) celkovej sociálnej situácie rómskeho etnika v regióne stredný Spiš, stavu a infraštruktúrneho vybavenia sídlisk a kvality života v osadách,
- b) vzdelanostnej a kvalifikačnej úrovne obyvateľov osady, nezaujmu časti z nich o vzdelanie ako prostriedku na zmenu sociálnej situácie,
- c) miery nezamestnanosti a pozície na trhu práce, ústiacej do sociálnej odkázanosti a do sociálno-patologických javov,
- d) tradičnej vzájomnej nedôvery medzi nerómskym a rómskym obyvateľstvom v regióne.

Komunitný plán predpokladá vytvorenie riadiacich štruktúr pre komunitné plánovanie, definovanie problémov v oblasti sociologickej, realizáciu analýzy potrieb obyvateľov, stanovuje návrh a stratégiu rozvoja sociálnych služieb a spôsob realizácie plánu.

Stratégia rozvoja sociálnych služieb určuje vybudovať v obci Vítkovce funkčný systém poskytovania sociálnych služieb, akceptovaný všetkými zložkami obyvateľstva. Systém poskytovania sociálnych služieb bude napĺňaný prostredníctvom **komunitného centra** a bude pozostávať z osvetovo-informačnej (poradenskej) a vzdelávacej zložky.

Cieľom rozvoja sociálnych služieb bude založiť a budovať vzájomnú dôveru medzi jednotlivými zložkami obyvateľstva navzájom a obecnou samosprávou – výchova k etnickej tolerancii, dosiahnuť pokrok pri sociálnej inklúzii občanov separovanej rómskej osady pri zachovaní rómskej identity, spolupracovať na posilnení právneho vedomia a zmene hodnotovej orientácie a uľahčiť uplatnenie sa sociálne vylúčených občanov na trhu práce a pri rozvíjaní obecných aktivít, zvýšiť záujem mládeže o vzdelávanie a získavanie kvalifikácie ako prostriedku uplatnenia sa na trhu práce, motivovať marginalizovaných občanov k vyššiemu záujmu o aktívny prístup k riešeniu vlastnej sociálnej situácie.

Školy v obci sú bez právnej subjektivity, preto jednou z najdôležitejších úloh obce je poskytnúť svojim žiakom, ktorí takmer výlučne sú obyvateľmi osady, výučbu kvalitnú po všetkých stránkach.

Jedným z predpokladov ďalšieho rozvoja obce je rozvoj sféry tretieho sektoru. Je potrebné vybudovať aj túto zložku obecného života a zapojiť subjekty tretieho sektoru do plánovania a realizácie aktivít obce, aby táto mala partnera pri uskutočňovaní zámerov.

Priorita 5: Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce

Opatrenie 5.1: Podpora obyvateľov zo sociálne menej podnetného prostredia

Opatrenie 5.2: Podpora vzdelávania, rozvoja kultúry a športu

Opatrenie 5.3: Podpora v oblasti sociálnych a zdravotníckych služieb obyvateľom

Opatrenie 5.4: Podpora komunitnej spolupráce a tretieho sektoru

Príklady aktivít:

- uskutočnenie prieskumu – sústava indikátorov monitorovania potrieb rómskeho etnika,
- vypracovanie stratégie integrácie rómskeho etnika s dôrazom na aktívne zapojenie Rómov do riešenia ich problémov,
- spolupráca so sociálnymi pracovníkmi pre realizáciu práce s týmito skupinami,
- dobudovanie materiálno-technickej základne škôl, ktorých zriaďovateľom je obec,
- využívanie materiálno-technického vybavenia škôl v čase mimo vyučovacieho procesu,
- organizovanie a podpora foriem doplnkového vzdelávania a rekvalifikácie,
- podpora rozvoja kultúry v prepojení na rozvoj CR,
- aktívne podporovanie posilňovania kultúrnych tradícií,
- aktívne podporovanie udržiavania identity a kultúry národnostných menšín,
- iniciácia a podpora záujmových združení v rámci kultúry a voľného času,
- podpora športu u mládeže v rámci svojpomocne vybudovaného malého športoviska v separovanej osade,
- zriadenie miesta prístupu k internetovým službám v obecných priestoroch,

- podpora skvalitnenia procesu zabezpečenia zdravotníckych a sociálnych služieb pre obyvateľov obce,
- podpora vzniku komunitného centra,
- iniciácia a podpora komunitnej spolupráce,
- iniciácia vzniku subjektov tretieho sektoru.

3.4 Opis rozvojovej stratégie

Opis stratégie udáva v tomto dokumente náčrt spôsobu realizácie globálneho cieľa prostredníctvom plnenia špecifických cieľov. Tým, že jednotlivé špecifické ciele vychádzajú z cieľov (priorít) Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja a ich základné strategické zámery ďalej korešpondujú aj s predstavami širšieho rámca rozvojových projektov (Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR na roky 2005 – 2010, Návrh Programu rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007 – 2013) a že sú zároveň plne v súlade so stratégiou návrhu Národného strategického referenčného rámca 2007 – 2013, je daná nadväznosť na úrovni samosprávneho kraja i na národnej úrovni.

Ako udáva SWOT analýza, medzi slabé stránky obce patrí aj nedostatok finančných zdrojov. Obec sa preto bude usilovať získať finančné prostriedky na rozvoj zo všetkých dostupných zdrojov, čo znamená maximálnu podporu tvorby projektov a vlastnú aktivizáciu predstaviteľov obce i aktivizáciu ostatných obyvateľov pri realizácii týchto projektov.

Obec si uvedomuje, že tvorba i realizácia projektov je činnosť náročná na čas i široké spektrum poznatkov, preto sa bude usilovať uplatniť nasledujúce postupy:

- a) získať trvalých spolupracovníkov pre projektovú činnosť, ktorí sa osobne zžijú s problematikou obce,
- b) nadväzovať spoluprácu s odborníkmi-poradcami v jednotlivých profesných oblastiach,
- c) aktivizovať obyvateľov obce pre prácu pri realizácii projektov.

Nadväznosť realizácie špecifických cieľov (priorít) na finančné zdroje a inštitucionálne a organizačné zabezpečenie je predmetom nasledujúcich kapitol č. 4 a 5.

Na základe programovej štruktúry (ciele, priority, opatrenia, aktivity) boli podľa charakteru ich vecných špecifik k jednotlivým jej prvkom priradené **merateľné ukazovatele** – **indikátory**, ktoré sú prílohou tohto dokumentu a ktoré bude potrebné využívať pri monitorovaní a hodnotení *Programu rozvoja*.

4 FINANČNÝ PLÁN

Finančný plán špecifikuje finančný prídel. Ide o finančný prídel plánovaný (odhadovaný) ako príspevok z fondov EÚ ako aj o výšku ostatných verejných zdrojov a vlastných zdrojov, ktoré zodpovedajú podielu ku každému jednotlivému grantu fondu, resp. sú použité samostatne a podľa potreby aj z iných zdrojov, ak prispievajú k finančnému plánu.

Obec Vítkovce bude na realizáciu rozvojovej stratégie hľadať možnosť financovania v nasledujúcich zdrojoch:

- fondy EÚ,
- regionálny rozvojový fond a iné regionálne zdroje,
- granty nadácií,
- obecné zdroje,
- zdroje z oblasti podnikateľskej sféry (v rámci obce, cudzie).

Obr. 2. Finančná tabuľka Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce podľa priorít na programovacie obdobie 2007 – 2013 v mil. Sk

Priority	Celkové náklady	Verejné zdroje: 1. Fondy EÚ 2. Národné verejné zdroje (štátny rozpočet, regionálne zdroje, miestne zdroje)	Iné zdroje (vlastné, pôžičky, úvery, súkromné) * Spolufinancovanie 5 %
	A = B+C	B	C
Priorita 1: Infraštruktúra obce			
Priorita 2: Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch			
Priorita 3: Životné prostredie			
Priorita 4: Poľnohospodárstvo a lesníctvo			
Priorita 5: Posilňovanie sociálnej sféry			
Spolu			

Finančný plán obce Vítkovce zohľadňuje rozdelenie financií na celé programovacie obdobie 2007 – 2013 podľa jednotlivých priorít. Vzhľadom na skutočnosť, že jednotlivé výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie NFP, či možnosti nadácií alebo podnikateľských subjektov závisia od mnohých okolností, ktorých výsledkom je často prelihanie termínov, spracovatelia odporúčajú každoročné dopĺňanie tohto dokumentu o aktuálny detailný pracovný postup – **operatívny plán**, ktorý by v podobnej štruktúre vyjadroval rozdelenie financií na príslušný rok.

5 ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE

Vypracovaním a schválením strategického dokumentu obce proces strategického plánovania nekončí. Návrhy jednotlivých projektov sú len prvým krokom, prostredníctvom ktorého je možné posunúť stratégiu bližšie k realizácii. V ďalšej fáze je potrebné vytvoriť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov – zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu programu ako celku a delegovať na ňu túto úlohu. Pracovná skupina by mala vyvíjať činnosť v úzkej väzbe na obecné zastupiteľstvo. Podstatou jej činnosti bude podnikať kroky smerujúce k výberu a príprave konkrétnych projektov a koordinovať aktivity účastníkov realizácie projektového procesu. Fungovanie takejto skupiny sa overí dosiahnutými efektami, ktoré sa vyhodnocujú prostredníctvom pravidelného monitorovania a na základe poznatkov o efektívnosti a účinnosti sa iniciujú inovačné zlepšenia celého riadenia.

5.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie

Obsahom tejto časti je stanovenie úloh organizačným štruktúram pre efektívnu realizáciu programu. Zodpovednosť za realizáciu jednotlivých cieľov, opatrení, návrhov projektov je určená **pracovnej skupine pre implementáciu Programu rozvoja**. Každý projekt má stanoveného **garanta** (subjekt zodpovedný za realizáciu), prípadne aj spolupracujúce subjekty a **projektový realizačný tím**. To znamená, že úlohou pracovnej skupiny nebude priamo realizovať jednotlivé projekty, ale koordinovať ich prípravu a súvisiace plánovacie procesy. Avšak vzhľadom k skutočnosti, že garantom väčšiny projektov je obec, možno predpokladať personálne prekrývanie činností administratívnych štruktúr miestnej samosprávy a pracovnej skupiny.

Je vhodné, aby spomínané ročné operatívne plány, ktoré by podrobne definovali konkrétne projekty a kroky pri ich realizácii v danom roku, boli tiež v kompetencii pracovnej skupiny pre implementáciu *Programu rozvoja*. To je obzvlášť vhodné v prípade viacročných

projektov. V rámci možností bude skupina koordinovať obecné zámery so zámermi podnikateľského sektoru.

Pri realizácii konkrétneho projektu je dôležité jednoznačné rozdelenie úloh a kompetencií u členov projektového realizačného tímu a jeho usmerňovanie pracovnou skupinou pre implementáciu.

Pre úspešnú realizáciu viacerých navrhnutých projektov je dôležité získanie podpory kompetentných **regionálnych štruktúr** – krajského samosprávneho orgánu a/alebo regionálnej rozvojovej agentúry. Je vhodné využiť aj skúsenosti odborných inštitúcií a poradenských a konzultačných centier.

V procese realizácie *Programu rozvoja* sa predpokladá účasť viacerých zložiek:

Obecná samospráva

Obecná samospráva zohrá kľúčovú koordinačnú úlohu pri realizácii zámerov definovaných v tomto dokumente. Pre riešenie niektorých problémov sú vytvorené podmienky v paritnom zastúpení Rómov v obecnom zastupiteľstve. Obecná samospráva iniciuje prípravu projektov u pracovnej skupiny pre implementáciu *Programu rozvoja*. Rovnako bude spolupracovať na príprave žiadostí o poskytnutie finančnej pomoci z fondov Európskej únie, ministerstiev, nadácií a pod. Zabezpečí finančné krytie podielového financovania z vlastných zdrojov. Vybuduje si úzky vzťah ku tretiemu sektoru ako ku partnerovi pri presadzovaní projektov. Všetmožno podporí vybudovanie a činnosť štruktúr komunitnej spolupráce.

Podnikateľský sektor

Predpokladá sa podpora všetkých iniciatív v súkromnom podnikaní, ktorých výsledkom bude rast hospodárstva obce, zvýšenie zamestnanosti a zlepšenie sociálnej situácie. Obec bude úzko spolupracovať hlavne s dvoma najväčšími podnikateľskými subjektami v obci pri získavaní prostriedkov pre rozvoj energetického poľnohospodárstva, rozvoj základne a infraštruktúry pre turistický ruch a vidiecky turizmus.

Tretí sektor

Jeho aktivácia a rozvoj je nevyhnutným predpokladom obecného rozvoja a naplnenia zámerov definovaných v tomto dokumente. Predpokladá sa založenie viacerých neziskových subjektov tretieho sektora na rozličných bázach (spoločensko-prospešnej, týkajúcej sa inklúzie...), prípadne ako záujmové združenia v kultúrnej a inej záujmovej oblasti. Predpokladom zapojenia sa týchto subjektov je ich spolupráca s obecným zastupiteľstvom a vzájomná koordinácia postupov.

Komunitná spolupráca

Komunitná spolupráca vychádza z vypracovaného dokumentu „Komunitný plán sociálneho a spoločenského začleňovania občanov separovanej osady obce Vitkovce“ a zo

zámeru obce zriadiť komunitné centrum. Predpokladá sa vybudovanie štruktúr komunitnej spolupráce (možno formou občianskeho združenia) a ich zapojenie do realizácie projektov určených na riešenie problémov separovanej osady a do celoobecných aktivít.

5.2 Monitorovanie a hodnotenie

Súčasťou navrhovaného organizačného zabezpečenia je aj špecifikácia úloh pre monitorovanie a hodnotenie.

Pracovná skupina pre implementáciu Programu rozvoja by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj **monitorovaciu úlohu**. Jej náplňou bude sledovať zmeny v smerovaní vývoja obce, zmeny vonkajších podmienok rozvoja, ako aj nové požiadavky obyvateľov a ďalších cieľových skupín (návštevníkov, podnikateľov) a požiadavky celospoločenské. Na základe zistených skutočností je potom potrebné prehodnotiť aktuálnosť strategických cieľov, prípadne ich pozmeniť, tak ako o tom bolo hovorené v úvode. Obdobne by sa mal aktualizovať aj katalóg návrhov projektov – úspešne zavŕšené projekty by mali byť priebežne nahradzované novými projektami, podporujúcimi kontinuitu v dosahovaní stanovených cieľov. Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie programu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili plánované zmeny v programe.

Odporúčané zloženie pracovnej skupiny:

- starosta obce,
- člen obecného zastupiteľstva,
- zástupca relevantného podnikateľského subjektu,
- zainteresovaní obyvatelia (ktorí deklarovali záujem participovať v skupine), najmä na báze komunitnej spolupráce,
- trvalý odborný spolupracovník pre projektovú činnosť obce.

Monitoring pri realizácii konkrétnych projektov môže byť v kompetencii pracovnej skupiny alebo v kompetencii členov realizačného tímu projektu. Výstupom procesu monitorovania sú monitorovacie správy.

Monitorovanie realizujú aj príslušné externé orgány: predmetom monitorovania je žiadosť o poskytnutie NFP, monitorovacia správa projektu predkladaná príjemcom pomoci a žiadosti o prostriedky vrátane zúčtovacích dokladov.

5.3 Harmonogram realizácie

Obr. 3. Časový harmonogram realizácie opatrení a priorít ako akčných postupov plnenia programu

Špecifický cieľ (priorita)	Opatrenie	Rok						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Infraštruktúra obce	Opatrenie 1.1		X	X				
	Opatrenie 1.2		X	X	X			
	Opatrenie 1.3			X	X			
	Opatrenie 1.4	Priebežne						
2. Rozvoj malého a stredného pod- nikania s dôra- zom na vidiecky cestovný ruch	Opatrenie 2.1		Priebežne					
	Opatrenie 2.2		Priebežne					
	Opatrenie 2.3		Priebežne					
3. Životné prostredie	Opatrenie 3.1			X				
	Opatrenie 3.2		Priebežne					
	Opatrenie 3.3	Priebežne						
4. Poľnohospodár- stvo a lesníctvo	Opatrenie 4.1	Priebežne						
	Opatrenie 4.2		Priebežne					
	Opatrenie 4.3			Priebežne				
5. Posilňovanie sociálnej sféry	Opatrenie 5.1	Priebežne						
	Opatrenie 5.2	Priebežne						
	Opatrenie 5.3			Priebežne				
	Opatrenie 5.4	Priebežne						

6 ZÁVER

V súčasnosti v Slovenskej republike pokračuje proces transformácie ekonomiky a spoločnosti. Na tento proces nadväzuje *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce*, pričom vychádza aj z požiadaviek rozvoja Košického samosprávneho kraja a z požiadaviek rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš, do ktorého je obec Vítkovce začlenená.

Mikroregión Miloj Spiš je dobrovoľným záujmovým združením 13 obcí a jedného mesta (administratívne patriacich do okresu Spišská Nová Ves a Levoča) a má vypracovaný samostatný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorý uvádza podrobný audit mikroregiónu v časti analytickej a rovnako široko má rozvedenú i strategickú a implementačnú časť. **Obec Vítkovce je zahrnutá vo všetkých tabuľkových i grafických prehľadoch Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš**, preto sú jednotlivé časti *Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce* zamerané viac opisne, najmä z pohľadu trvalo udržateľného rozvoja tak, aby sa obec Vítkovce v rámci svojich možností mohla stať plnohodnotnou pri začleňovaní do jednotlivých štruktúr.

Program rozvoja je tak vytvorený ako nástroj pre naplnenie náročných úloh transformovaných do konkrétnych podmienok obce a ako základný rámec pre budúce projekty v oblasti znižovania v ňom uvedených disparít.

Podpora regionálneho rozvoja

Vzhľadom k dôležitosti dokumentu Národný strategický referenčný rámec, ktorý je základným plánom pre reguláciu využívania peňazí z fondov Európskej únie v období rokov 2007 – 2013, spracovatelia odporúčajú tento materiál predložiť obecnému zastupiteľstvu na definitívne schválenie až po schválení Národného strategického referenčného rámca Európskou komisiou.

Ďalej je doporučované spracovanie operatívnych ročných programov, ktoré eliminujú nepredvídateľné okolnosti a prelínanie termínov a upresňujú finančné prídely na jednotlivé roky programovacieho obdobia 2007 – 2013 (finančný plán stanovený v tomto dokumente stanovuje finančný plán na celé programovacie obdobie). Pri vypracovávaní ročných plánov sa doporučuje dodržanie štruktúrovania dokumentu i použitie terminológie kompatibilné s týmto dokumentom.

Vítkovce 2007

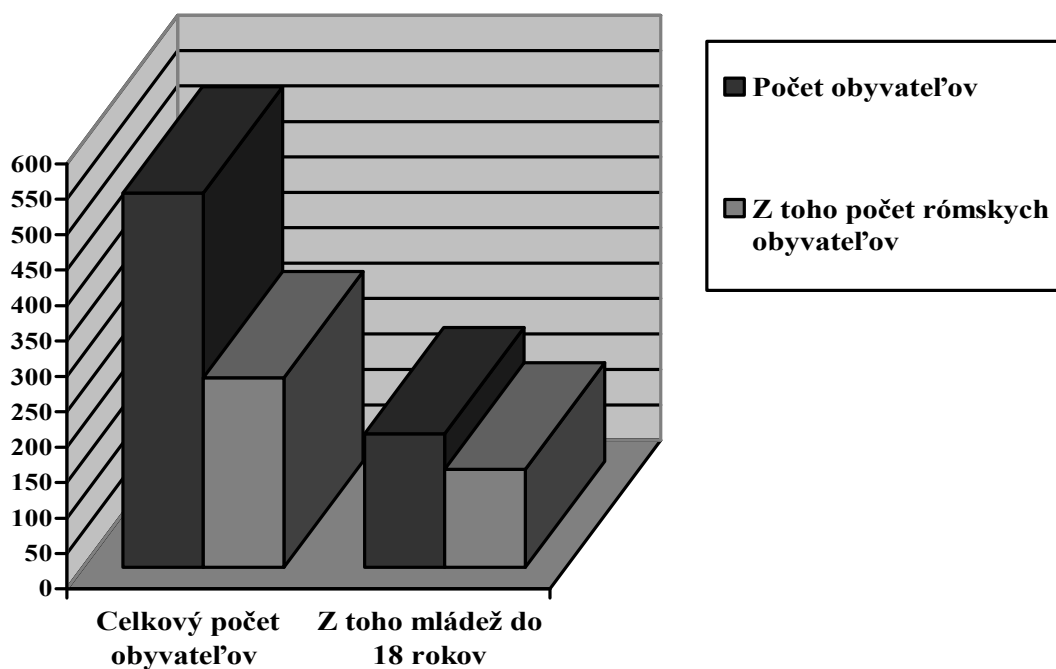
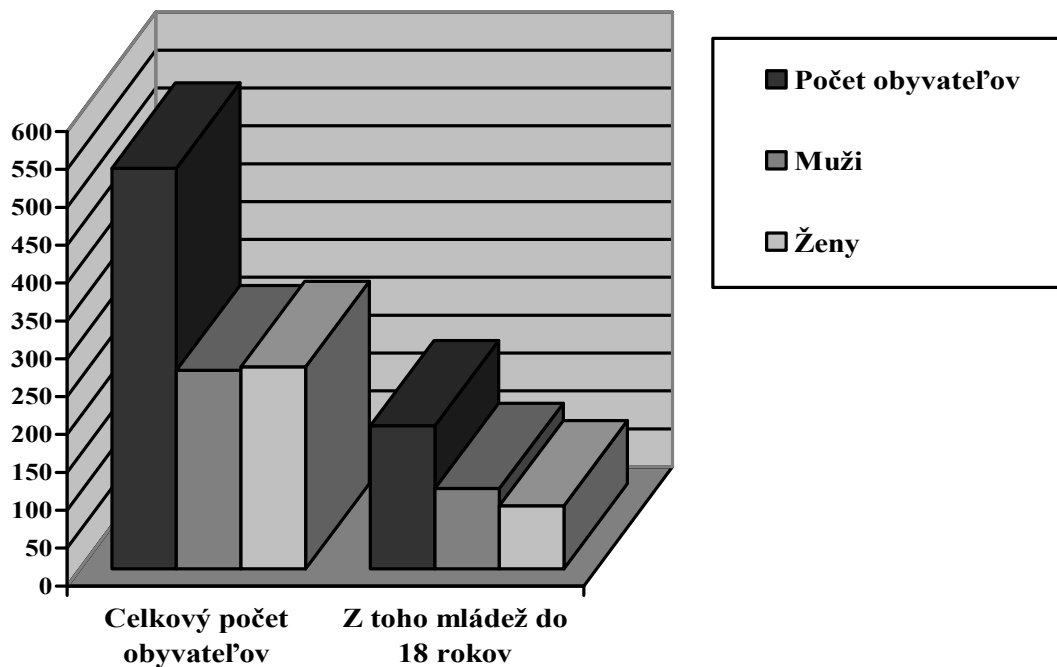
PRÍLOHA

**Programu
hospodárskeho a sociálneho rozvoja
obce
Vítkovce**

Príloha č. 1

Štruktúra obyvateľstva obce Vítkovce (2007)

Príloha č. 2

Väzba Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce na strategické priority NSRR

Strategické priority NSRR Priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce	1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	2. Vedomostná ekonomika	3. Ľudské zdroje
1. Infraštruktúra obce			
2. Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch			
3. Životné prostredie			
4. Poľnohospodárstvo a lesníctvo			
5. Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce			

* Intenzita farebnosti polí vyjadruje mieru vzájomného súladu priorít

Príloha č. 3

Väzba Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce na priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš

Priority Programu hosp. a soc. rozvoja mikroregiónu Miloj Spiš Priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce	1. Ľudské zdroje a kvalita života	2. Podnika- nie a investície	3. Dostup- nosť a infraštr. mikrore- giónu	4. Rozvoj vidieka a cestovný ruch
1. Infraštruktúra obce				
2. Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch				
3. Životné prostredie				
4. Poľnohospodárstvo a lesníctvo				
5. Posilňovanie sociálnej sféry a spolupráce				

* Intenzita farebnosti polí vyjadruje mieru vzájomného súladu priorít

Príloha č. 4

Sústava možných – indikátorov, ktoré budú využívané pri monitorovaní a hodnotení *Programu rozvoja*

Priority a opatrenia	Indikátory
Priorita 1: Infraštruktúra obce	
1.1: Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry	- dĺžka opravených komunikácií - nárast kvality ciest (druh)
1.2: Rozvoj technickej infraštruktúry	- nárast počtu odkanalizovaných domov - nárast počtu domov pripojených na vodovod - kvalita ČOV (parametre) - nárast počtu užívateľov internetu
1.3: Podpora rozvoja služieb v separovanej osade	- počet rekonštruovaných objektov - počet odpracovaných hodín
1.4: Zlepšovanie životného a estetického prostredia obce	- nárast kvality bývania (počet, druh vecí) - nárast estetiky bývania (počet, druh vecí) - rozloha novej zelene v obci - počet odpracovaných hodín
Priorita 2: Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch	
2.1: Vytváranie podmienok a podpora rozvoja malého a stredného podnikania v obci	- počet opatrení na podporu - počet nových agroturistických zariadení - rast záujmu o investovanie - nárast návštevníkov
2.2: Zabezpečenie podnikateľských poradenských služieb	- nárast záujmu o nové podnikateľské činnosti - počet hodín poradenstva
2.3: Podpora propagácie obecnej podnikateľskej sféry a podpora turizmu v rámci obce	- počet prezentačno-propagačných aktivít - počet spracovaných koncepcií - zrealizovaná internetová prezentácia
Priorita 3: Životné prostredie	
3.1: Vytváranie podmienok pre separáciu a recykláciu odpadov	- pokles množstva skládkovaného odpadu
3.2: Zachovanie prírodného a krajinného potenciálu	- zachovaný fytogenofond - zachovaný zoogenofond - počet participácií na širších projektoch
3.3: Podpora environmentálnej politiky na obecnej úrovni	- osvetová činnosť v rôznych oblastiach (počet, druh, dosah)

Priority a opatrenia	Indikátory
Priorita 4: Poľnohospodárstvo a lesníctvo	
4.1: Osveta v priamej nadväznosti na štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve	- počet propagačno-osvetových aktivít - miera vzbudzovaného záujmu obyvateľov
4.2: Ekonomický rozvoj na báze tradičných poľnohospodárskych a lesníckych činností	- počet nových pracovných miest
4.3: Ekonomický rozvoj na báze reprofilácie poľnohospodárskych a lesníckych činností	- počet nových pracovných miest - podiel energetického poľnohospodárstva na celkovej poľnohospodárskej produkcii
Priorita 5: Posilňovanie sociálnej sféry	
5.1: Podpora obyvateľov zo sociálne menej podnetného prostredia	- počet aktivít pre obyvateľov (druh, počet zúčastnených) - miera zapojených obyvateľov - počet spracovaných koncepcií - spracovaný/nespracovaný prieskum potrieb
5.1: Podpora vzdelávania, rozvoja kultúry a športu	- počet vzdelávacích aktivít, počet účastníkov - počet absolventov vzdelávania - počet kultúrnych aktivít - počet športových aktivít
5.3: Podpora v oblasti sociálnych a zdravotníckych služieb obyvateľom	- nárast počtu poskytovaných služieb - nárast kvality služieb
5.4: Podpora komunitnej spolupráce a tretieho sektoru	- počet aktivizovaných občanov - počet novovzniknutých subjektov

Príloha č. 5

Návrhy typových projektov *Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vítkovce* na programové obdobie 2007 – 2013

Typové projekty pre prioritu 1: Infraštruktúra obce

1. Oprava prístupovej komunikácie do obce
2. Oprava obecných komunikácií
3. Vybudovanie systému čistenia odpadových vôd
4. Výstavba vodovodnej siete v centrálnej časti obce
5. Vybudovanie zrubových nadstavieb nad dvoma studňami v centre obce

Typové projekty pre prioritu 2: Rozvoj malého a stredného podnikania s dôrazom na vidiecky cestovný ruch

6. Výstavba polyfunkčného penziónu (obec vystupuje ako partner súkromného podniku)
7. Stredisko chovu rýb (obec vystupuje ako partner súkromného podniku)
8. Tvorba ucelenej ponuky obce pre návštevníkov na stránkach internetu za spoluúčasti rôznych poskytovateľov
9. Vydanie materiálu prapagujúceho krásy, výhody a príležitosti obce a okolia

Typové projekty pre prioritu 3: Životné prostredie

10. Environmentálna výchova v predškolskom a školskom veku s dôrazom na odpady
11. Intenzifikácia zberu separovaného odpadu (zberné miesta, ekologický dozor z radov občanov)
12. Revitalizácia prostredia separovanej rómskej osady
13. Náučný chodník okolím obce (zapojenie občanov)
14. Detský environmentálno-výchovný a pracovno-ochranársky denný letný tábor
15. Ochrana prírody – cyklus aktivizačných a výchovných prednášok (ako partner vystupuje predpokladané nové OZ)
16. Štúdiá zosúšadenia potrieb ochrany prírody a rozvoja turistiky v oblasti

Typové projekty pre prioritu 4: Poľnohospodárstvo a lesníctvo

17. Rozšírenie poľnohospodárskej výroby v obci s cieľom zvýšenia zamestnanosti (obec vystupuje ako partner družstevného podniku)
18. Svet obnoviteľných energií – pilotný projekt pestovateľských aktivít

Typové projekty pre prioritu 5: Posilňovanie sociálnej sféry

19. Monitoring potrieb obyvateľov separovanej osady (vytvorenie sústavy indikátorov monitorovania v navrhovaných oblastiach: kvalita života, bývanie, hygiena, vzdelanie)
20. Vybudovanie malého športoviska v separovanej osade (motivácia k sebarealizácii, zmysluplné trávenie voľného času)
21. Denný letný tábor s prvkami poznávania a súťaženia pre deti zo sociálne menej podnetného prostredia
22. Motivačno-rekvalifikačný program pre dlhodobo nezamestnaných
23. Zriadenie komunitného centra v obci (inklúzia, vzdelanie, kultúra)
24. Zriadenie kuchyne školskej jedálne slúžiacej materskej škole a základnej škole v obci
25. Zriadenie informačného a poradenského centra v obci
26. Cyklus poradenskej a konzultačnej činnosti v sociálnej oblasti
27. Zabezpečenie výchovnej terénnej sociálno-integračnej starostlivosti
28. Kurz základov sociálnej práce pre mladé rómske ženy
29. Vydanie informačného materiálu „Tretí sektor“ pre obyvateľov obce